

قصہ حضرت یوسفؑ

حضرت یعقوبؑ کنعان دے نلک وچ رہن لگ پئے جتھاں انہیں دے والد پردیسی تھی گزاریا ہا۔ حضرت یعقوبؑ دے گھر بار دا حال ایہ ہے: حضرت یوسفؑ ستارہاں سالیں دے نوجوان ہن۔ او اپنے مترانے بھراویں یعنی بی بی بلہہ اتے بی بی زلفہ دے پتریں دے نال اجڑ چریندے ہن۔ حضرت یوسفؑ بھراویں دے کرثوت والد گوں آن ڈسیندے ہن۔ حضرت یعقوبؑ گوں اپنے پتریں وچوں حضرت یوسفؑ سارنیں کنوں زیادہ پیارے لگدے ہن کیوں جو او انہیں دے ہڈھیپے وچ پیدا تھے ہن۔ حضرت یعقوبؑ انہیں گوں ہک رنگ برنگ شاندار جُبے بٹوا ڈتا۔ حضرت یوسفؑ دے بھراویں جیرھے ویلے ایہ ڈٹھا جو ”والد گوں یوسفؑ اتناں سارنیں کنوں زیادہ پیارا لگدے“ تاں انہیں نال حسد کرن لگ پئے۔ ایہ تئیں جو بھراویں انہیں دے نال خیر سلا دی گالھ مہاڑ کرن وی چھوڑ ڈتی۔ ول ایں تھیا جو حضرت یوسفؑ ہک خواب ڈٹھا اتے بھراویں گوں سٹایونے۔ او خواب سُن کے بھراویں دے دل وچ انہیں دے واسطے بغض پئے گیا۔ او خواب ایہ ہا جو ”اتناں فصل وچ کٹک دے گنڈھے ودے ہدھیندے ہن۔ اتے ول کیا ڈھداں جو میڈا ہڈھا ہویا گنڈھا اٹھی کے سدھا کھڑ گے اتے تہاڈے کٹک دے گنڈھے چودھاڑوں کٹھے اٹھی کے اوندے اگوں جھک گے ہن۔“ ایہ خواب سُن کے انہیں دے بھراویں آکھیا: ”اچھا! توں ساڈا آقا بن کے ساڈے اتے حکم چلیسیں؟“ بس حضرت یوسفؑ دے خواب اتے انہیں دینیں گالھیں دی وجہ کنوں بھراویں دے دل وچ بغض ودھا گیا۔ ول حضرت یوسفؑ ہک پیا خواب ڈٹھا اتے بھراویں گوں سٹایونے جو ”سجھ، چندراتے یارہاں تارے میڈے اگوں جھکئے کھڑن۔“ اوں ویلے اٹھائیں انہیں دے والد وی ایہ خواب سُن دے پیٹھے ہن تاں انہیں دڑکا ڈے کے آکھیا: ”تیڈے ایں خواب دا کیا مطلب ہے؟ کیا تیڈے سارے بھرا، تیڈی ماء، اتے میں وی تیڈے اگوں جھکئے کھڑے ہوسوں؟“ ایہ خواب سُن کے بھراویں دے تاں تن بدن وچ بھا لگ گئی، پر انہیں دے والد ایں بارے وچ سچیندے رہ گے۔

بھراویں دا حضرت یوسفؑ گوں وچ چھوڑن

حضرت یوسف دے بھرا اجڑ چراوٹ کیتے شکیم دے علاقے وچ گے ودے ہن۔ تڑا ہوں حضرت یعقوب ہک ڈینہہ حضرت یوسف کون آکھیا: ”پتر! تیڈے بھرا شکیم دے علاقے وچ اجڑ چراوٹ گے ودن۔ میں چاہنداں جو تون وچ کے ڈیکھ آویں ہا، بھراویں اتے اجڑیں دے بارے وچ میگوں خیر سلا دا حال حوال آن ڈیویں ہا۔“ حضرت یوسف آکھیا: ”سینیں میں حاضر ہاں۔“ تاں حضرت یعقوب انہیں کون اٹھیل دی وادی کون اڈا ہن روانہ کر چھوڑیا۔

حضرت یوسف شکیم دے علاقے وچ وچ پہنچے۔ اٹھاں میدان وچ حضرت یوسف کون اڈے اڈے پھر دا ہویا ڈیکھ کے ہک شخص انہیں کون پچھیا: ”کیکوں ودا گلیندیں؟“ حضرت یوسف جواب ڈتا: ”میں اپنے بھراویں کون ودا گلینداں۔ جے تیکوں کوئی پتا ہووے تاں مہربانی کر کے میگوں ڈسا جو او کتھاں اجڑ ودے چریندن؟“ تاں او شخص ڈسیا: ”او اٹھوں لگے گین۔ میں انہیں کون لہو کجھ ادا ہویا سٹنے جو آواساں دو تائین دے علاقے دو جلوں۔“ ول حضرت یوسف اپنے بھراویں دے پچھو روانہ تھی پئے اتے دو تائین دے علاقے وچ انہیں کون وچ لدھونے۔

جیرھے ویلے بھراویں حضرت یوسف کون دور کون آپ دو اندا ہویا ڈٹھا تاں انہیں دے نزدیک آوٹ کون پہلے انہیں دے قتل کرن دا منصوبہ بنا گھدوئے۔ بھراویں وچوں ہک آکھیا: ”او ڈیکھو! خوابیں دا شہزادہ اندا پیا ہوئے۔ بس آوا! اساں ایکوں مار کے کہیں جھکے کھڈے وچ سٹ گھٹوں اتے آکھسوں چا جو اوکوں کوئی جنگلی درندہ کھا گے۔“ ول ڈیکھسوں جو ایندے خوابیں دا کیا بندے؟“ جیرھے ویلے روبن ایہ گالھ سٹی تاں اوں اپنے دل وچ ایہ منصوبہ بنایا جو ”کہیں طریقے نال بھراویں دے ہتھوں یوسف کون بچا کے والد دے کولھ ولا پہنچا ڈیواں۔“ ہیں خاطر اوں بھراویں کون ایہ آکھیا: ”اساں اپنے ہتھ نال اوندی جان نہ گھنوں، بلکہ اوں جھکے کھڈے وچ سٹ گھٹوں جیرھا بیابان وچ ہے۔“ لہو کجھ آکھ کے روبن اٹھو پاسے تے لگا گیا۔

بس جیرھے ویلے حضرت یوسف اٹھاں پہنچے تاں بھراویں انہیں کون پکڑ کے انہیں دا اورنگ برنگ شاندار جبہ لہا گھدا تے ول جھکے کھڈے وچ سٹ گھتیونے۔ او کھڈا بالکل سکا پیا ہا۔ ایندے بعد بھراوٹی کھاوٹ بہہ

تھے۔ ہوں ویلے انہیں کون بنی اسماعیل داہک قافلہ جلعاد دے علاقے کُنوں اندا ہویا نظر آیا جنہیں دے اٹھ گرم مصالحیں اتے عطریں نال لڈتے ہوتے ہن۔ او ایہ سامان مصر دو گھدی ویندے ہن۔ ایہ ڈیکھ کے یہودہ بھراویں کون اُکھیا: ”میڈی صلاح تاں لیویں ہے جو اسناں یوسف کون بنی اسماعیل دے ہتھ وچ چھوڑوں۔ ایں طریقے نال ایں کُنوں جان وی پُھٹ ویسی، ساکوں پیسے وی بل پوسن، اتے ایندی جان دا پاپ وی نہ چاؤراں پوسی۔ ہے تاں آخر ساڈا بھرا، ساڈا خون۔“ تاں بھراویں یہودہ دی صلاح من گھدی۔ جلعاد دے علاقے یعنی نلک یدین دے او بنی اسماعیلی سوداگر جیرھے ویلے انہیں دے نزدیک آئے تاں بھراویں اُون کھڈے کُنوں حضرت یوسف کون چھک کے باہر کڈھیا اتے بنی اسماعیل دے ہتھ ڈو سو گرام چاندی دے عوض انہیں کون وچ چھوڑیا۔ او سوداگر حضرت یوسف کون مصر دو گھن گے۔

اڈوں جیرھے ویلے روبن اُون جھکے کھڈے تے ول آیا اتے ڈٹھس جو حضرت یوسف تاں اوندے وچ کینی۔ ایہ ڈیکھ کے ارمان کُنوں اُون اپنا گریبان چیر گھتیا۔ ول بھراویں دے کولھ وچ کے آکھس: ”چھوہر تاں اٹھاں کینی! ہن میں کن تے ونچاں؟“ ایندے بعد بھراویں ہک لیلا ذبح کر کے اوندی رت حضرت یوسف دے رنگ برنگے جُبے تے لا ڈتی جیرھا پہلے پہلے لہا گھدا ہانے۔ ول او جُبے اپنے والد دے کولھ چا آندونے اتے آکھیونے جو ”ساکوں ایہ جُبے لڈھے۔ ایکوں سُنچاؤ ہاں۔ ایہ ساڈے بھرا یوسف داتاں نیں؟“ حضرت یعقوب او جُبے سُنچاؤ گھدا اتے آکھیونے: ”ایہ تاں میڈے پتر دا جُبے ہے۔ کھا گے اوکوں کوئی جنگلی درندہ اتے تھی گے یوسف بوٹی بوٹی!“ ول حضرت یعقوب ارمان کُنوں اپنا گریبان چیر گھتیا۔ ول ماتمی لباس پا کے ڈھیر ڈبھاڑنیں تئیں اپنے پیارے پتر دے غم وچ روندے پٹیندے رہ گے۔ سارے دھی پتر اتے نوہریں انہیں کون صبر ڈویندے رہ گے، پر انہیں کون صبر نہ پیا اندا ہا۔ او اہدے ہن: ”میں میں غم وچ مر کے اپنے پتر دے کولھ لگا ویساں۔“ بس اوہیں حالت وچ حضرت یوسف دے غم وچ روندے پٹیندے رہ گے۔

فوطیفاردی ذال اتے حضرت یوسف

اڈوں او بنی اسماعیلی سوداگر جنہیں حضرت یوسف کون بھراویں دے ہتھوں نل گھدا انہیں کون مصر

وچ گھن آئے۔ اٹھاں ہک مصری جینداناں فوطیفار، حضرت یوسف کون مل گھن گھدا۔ او مصر دے بادشاہ دادرباری اتے اوندے محل دے پہریداریں دا وڈا ہا۔ اللہ سنیں حضرت یوسف دے نال ہاپیا۔ ایں واسطے او اقبال مندھے اتے اپنے مصری آقا دے گھر وچ رہن لگ پئے۔ انہیں دے آقا وی ایہ محسوس کیتا جو ”اللہ سنیں اوندے نال ہے کیوں جو او جیرہا کم وی کریندے اللہ سنیں اوکوں کامیابی بخشیندے۔“ ایں واسطے آقا انہیں تے ڈاڈھا مہربان تھیندا گیا۔ حضرت یوسف اوندی خدمت کریندے رہ گے۔ وقت دے نال نال فوطیفار اپنا سب کجھ حضرت یوسف دے سپرد کر کے انہیں کون اپنی ہر چیز دا کار مختیار بنا ڈٹا۔ فوطیفار جڈاں دی اپنیں سارنیں چیزیں دی کار مختیاری حضرت یوسف دے سپرد کیتی تڈا ہوں کئوں اللہ سنیں انھانیں دے طفیل اوں مصری دی ہر چیز یعنی گھر ہار، فصل اتے ڈنگر ڈھوریں وچ وڈی برکت بخشن لگ پیا۔ فوطیفار سب کجھ انہیں دے سپرد کر ڈٹا۔ ایہ تئیں جو سواروٹی کھاؤن دے اوکوں بی کہیں چیز دی فکر نہ ہوندی ہئی۔

حضرت یوسف ڈاڈھی سوہنی شکل اتے قد کاٹھ والے ہن۔ کجھ عرصے دے بعد حضرت یوسف دے آقا فوطیفار دی زال دی نیت بد تھی گئی۔ ہک ڈینہہ اوں حضرت یوسف کون اکھیا: ”آکٹھے سمھوں!“ پر حضرت یوسف اوندی گالھ نہ منی اتے اکھیونے: ”ڈیکھو! میڈے آقا میڈے اٹے اتنا اعتماد کیتے جو اپنا سب کجھ میڈے سپرد کر ڈتے۔ انہیں کون تاں اتنا وی پتا کینی جو گھر وچ میڈے کولھ کیا کجھ ہے۔ ایں گھر دے خدمت گاریں وچوں میکوں انہیں سارنیں کئوں وڈا بنائے۔ انہیں کوئی چیز وی میڈے ہتھ کئوں باہر نئیں رکھی۔ پر تئیں تاں انہیں دی گھر والی، انہیں دی عزت ہوے۔ ول بھلایں کیوں ایجی کینگی کر سگداں؟ اتے رب العزت دا وی گناہ گار بنائے؟“ ایہ دے باوجود وی او عورت انہیں کون اوبا گالھ ولا ولا اہدی رہ گئی جو ”آ! سمھوں۔“ پر حضرت یوسف وی مسلسل انکار کریندے رہ گے۔

ہک ڈینہہ ایں تھیا جو حضرت یوسف کوئی کم کرن واسطے گھر وچ آئے تاں اتفاق نال اٹھاں بیا کوئی کینا ہا۔ بس ول تاں او عورت انہیں دے جے کون چہرہ گئی اتے اکھیس: ”اج تاں سمھ پوووں!“ پر حضرت یوسف اپنے آپ کون جے وچوں کڈھوا کے بھج پئے اتے باہر نکل گے۔ جیرھے ویلے اوں عورت ایہ ڈٹھا جو ”او

اپنا جُبَّہ میڈے ہتھیں وچ چھوڑ کے بھج پئے۔“ تاں اوندے تن بدن وچ بھا لگ گئی۔ رڑ رڑ کے گھر دے لوکین گوں کٹھا چاکیش اتے آکھن لگ پئی جو ”ڈیکھو! میڈے گھر والے کجے عبرانی غلام گوں اٹھاں گھن اندے! اوتاں اج میڈی عزت تے ہتھ پیا گھتیندا ہا۔ میڈے نال زبردستی کرن واسطے اندر پیہہ آئے۔ پر میں تاں زور زور نال رڑن پئے گئی ہاں۔ جیرھے ویلے اوں میکوں رڑدا ہو یا ڈٹھے تاں اپنا جُبَّہ اٹھائیں چھوڑ کے بھج پئے اتے باہر نکل گے۔“

اوں عورت او جُبَّہ اپنے کولھ رکھ گھدا۔ جیرھے ویلے حضرت یوسف دا آقا گھر آیا تاں اؤکوں وی اویں آکھن پئے گئی جو ”جیرھا عبرانی غلام تئساں گھن آئے ہاوے، اوتاں میڈی عزت لٹن واسطے اج اندر پیہہ آیا ہا۔ پر میں تاں زور زور نال رڑن پئے گئی ہاں۔ ول او اپنا جُبَّہ اٹھائیں چھوڑ کے بھج پئے اتے باہر نکل گے۔“ جیرھے ویلے حضرت یوسف دے آقا اپنی ذال کئوں ایہ گالھیں سنیاں تاں اؤکوں ڈاڈھے زور دا غصہ آگیا۔ بس ہوں ویلے حضرت یوسف گوں پکڑوا کے اوں جیل وچ قید کرا ڈٹس جتھاں بادشاہ دے پے قیدی قید تھے پئے ہن۔ ول اٹھائیں او قید رہ گے۔ پر اللہ سنیں حضرت یوسف دے نال ہاپیا۔ اوں کرم دی نگاہ فرمائی اتے جیلر گوں انہیں تے مہربان کرا ڈٹس۔ اتنا جو اوں سارے قیدی حضرت یوسف دے سپرد کرا ڈتے اتے اٹھو دے کم کار دا انہیں گوں وڈا بنا ڈٹس۔ جیلر انہیں سارے کمیں کاریں کئوں بے فکر رہ ویندا جیرھے حضرت یوسف دے ہتھ وچ ہن کیوں جو اللہ سنیں انہیں دے نال ہا۔ او جیرھا کم وی کریںدے ہن اللہ سنیں انہیں گوں اوندے وچ کامیابی بخشیندا ہا۔

قیدیں دے خواب اتے حضرت یوسف دا تعبیر ڈساوٹ

کجھ عرصے دے بعد ایں تھیا جو مصر دے بادشاہ دے ڈو خادم اوندے قصور وار تھی پئے۔ ہک ساتییں دا وڈا ہا اتے ڈو جھا خانسا مئیں دا وڈا ہا۔ تاں بادشاہ گوں اپنے انہیں ڈبائیں خادیں یعنی وڈے ساتی اتے وڈے خانسامے تے ڈاڈھے زور دا غصہ آگیا۔ ایہ تئیں جو انہیں گوں پہریداریں دے وڈے دے سپرد کر کے ہوں جیل وچ قید کرا ڈٹس جتھاں حضرت یوسف قید تھے پئے ہن۔ اٹھاں حضرت یوسف انہیں دی روٹی پائی دا خیال رکھیندے ہن۔ جیل وچ رہندیں ہوئیں کجھ عرصے دے بعد مصر دے بادشاہ دے وڈے ساتی اتے

وڈے خانسامے ڈہائیں ہگی رات اپنے اپنے کم دے مطابق ہک ہک خواب ڈٹھا۔ سویرے جیرھے ویلے حضرت یوسفؑ انہیں دے کولہ اندر گے تاں ڈٹھونے جو ڈوہیں پریشان ہن، تاں انہیں کٹوں پچھوونے: ”خیر تاں ہے؟ اچ ٹساں کیوں اتنے پریشان پئے نظر دے ہوئے؟“ انہیں جواب ڈٹا: ”اساں ڈہائیں ہک ہک خواب ڈٹھے جنہیں دی تعبیر ڈساؤں والا اٹھاں ہے کوئی کینا۔“ حضرت یوسفؑ آکھیا: ”خوابیں دی تعبیر دا علم رَبُّ الْعِزَّتْ بخشیندے۔ ٹساں میکوں اپنے خواب تاں سٹاؤ۔“ وڈے ساقی پہلے اپنا خواب سٹاؤں شروع کیتا۔ آکھیس: ”میں ڈٹھے جو انگور دی ہک ولہ میڈے سامنے ہے۔ اوندیاں ترانے لڑیاں ہن۔ انہیں بُور چاتے، ول پُھل تھی این اتے ول انگوریں دے کچھے پک گین۔ بادشاہ دا جام میڈے ہتھ وچ ہے۔ میں انہیں انگوریں کوں جام وچ نیڑے۔ ول او جام بادشاہ دی خدمت وچ پیش وچ کیتم۔“ حضرت یوسفؑ خواب سُن کے اوندی تعبیر ڈسیندیں ہوئیں آکھیا: ”ترانے لڑیں دا مطلب ہے ترانے ڈہنہ۔ ترانے ڈہاڑیں دے اندر بادشاہ تیکوں معاف کر ڈیسی اتے تیڈا عہدہ تیکوں ولا ڈیسی۔ ول تُوں اوویں پہلے وانگوں اوندی خدمت وچ جام پیش کریںدا رہ ویسیں جیویں پہلے تُوں اوندسا ساقی ہاویں پیا۔ جڈاں تیڈے چنگے ڈہنہ ول آون تاں میکوں بھلا نہ چھوڑیں۔ مہربانی کر کے بادشاہ دے اگوں میڈا ذکر کریں اتے ایں قید کٹوں میکوں رہائی ڈیواویں۔ کیوں جو میں عبرانی کوں میڈے نلک کٹوں زبردستی اندا گیا اتے اٹھاں وی میں کوئی اہجا کم کینی کیتا جیندی وجہ کٹوں میکوں جیل وچ قید رکھیا ونجے۔“ وڈے خانسامے ڈٹھا جو حضرت یوسفؑ چنگی تعبیر ڈسائی ہے، تاں او وی انہیں کوں اپنا خواب سٹاؤں لگ پیا۔ آکھیس: ”میں ڈٹھے جو چٹے بھوتریں دیاں وٹیاں ہویاں ترانے چھپیاں میڈے سرتے ہن۔ اتلی اتلی چھپی وچ خانسامیں دے ہتھ دا پکیا ہویا ہر قسم دا بہترین کھاٹا بادشاہ دے واسطے لاتھے اتے میڈے سر دے اتے اُوں چھپی وچوں اُوں کھانے کوں کچھیں پیاں پٹیندیں۔“ حضرت یوسفؑ ایہ خواب سُن کے ایںدی تعبیر ڈسیندیں ہوئیں آکھیا: ”ترانے چھپیں دا مطلب وی ترانے ڈہنہ ہے۔ ترانے ڈہاڑیں دے اندر بادشاہ تیڈا اگاٹا لوہا کے تیڈی لاش کوں درخت نال ٹنگوا کھڑیسی۔ ول کچھیں تیڈیاں بوٹیاں پیاں پٹیں۔“ ترے بچھا ڈہنہ آگیا۔ اُوں ڈہنہ مصر دے بادشاہ دی سالگرہ ہئی۔ ایں واسطے اُوں اپنے سارنیں دربارنیں دی دعوت کیتی۔ ایں موقعے تے بادشاہ ساقین دے

وڈے اتے خانسامنیں دے وڈے کون وی سڈوا گھدا۔ وڈے ساتی کون تاں پہلے وانگوں اوند اُوند اُوندہ ولا
 ڈٹس اتے ابادشاہ دی خدمت وچ جام پیش کرن لگ پیا۔ پر وڈے خانسامے دا گاٹا لوہا کے اوندی لاش
 کون درخت نال ٹنگوا کھڑا اُس۔ اوویں تھیا جیویں حضرت یوسف اُنہیں کون تعبیراں ڈسایاں ہن۔ پر چنگے
 ڈنہہ آون تے وڈے ساتی حضرت یوسف کون بھلا چھوڑیا۔

حضرت یوسف دا بادشاہ دے خواب دی تعبیر ڈساؤن

ڈو سال گزرن دے بعد ول ایں تھیا جو مصر دے بادشاہ ہک خواب ڈٹھا جو او دریائے نیل دے کنارے
 تے کھڑے۔ اتے ست موٹیاں تازیاں گویں دریا وچوں نکل کے کنارے دے نال گھاہ چرن لگ پین۔
 اُنہیں دے بعد ول اٹھاؤں ست پیاں سکیاں سڑیاں گویں نکلن اتے کنارے دے نال اُنہیں پہلئیں گویں
 دے سامنے وچ کھڑیاں ہن۔ ول او سکیاں سڑیاں گویں اُنہیں موٹیں تازیاں گویں کون نکل گین۔ ایندے
 بعد بادشاہ دی نندر اُکھڑ گئی۔

ولا جیرھے ویلے بادشاہ دی اگھ لگی تاں ہک پیا خواب ڈٹھس جو داٹنیں نال بھرتے ہوئے ست موٹے
 موٹے سٹے ہکی ڈنی تے نکل آین۔ اُنہیں دے بعد ایویں بی ڈنی تے ست پے کماٹے اتے خالی سٹے نکل آین۔
 ایہ کماٹے اتے خالی سٹے اُنہیں بھرتے ہوئے موٹیں موٹیں سٹیں کون نکل گین۔ ایندے بعد بادشاہ دی
 نندر اُکھڑ گئی۔ تاں اوکوں پتا لگا جو او خواب پیا ڈھدا ہا۔ سویرے بادشاہ دا دل گھراون لگ پیا۔ تاں اوں
 مصر دے سارے سیانے اتے نجومی سڈوا گھدے۔ بادشاہ اُنہیں کون اپنے خواب سٹانے، پر اُنہیں وچوں
 کوئی وی اوندے خوابیں دی تعبیر نہ ڈسا سکیا۔

اوں ویلے وڈے ساتی بادشاہ دی خدمت وچ عرض کیتی: ”بادشاہ سلامت! اج میکوں اپنیاں خطائیں یاد
 پیاں اندیاں ہن۔ ہک دفعہ حضور کون اپنے خادیں تے غصہ آگیا ہئی تاں میکوں اتے وڈے خانسامے کون
 پہریداریں دے وڈے دے حوالے کر کے قید کرا ڈتا ہاوے۔ جیل وچ اسان ڈبائیں ہکی رات اپنے اپنے کم
 دے مطابق ہک ہک خواب ڈٹھا ہا۔ اٹھاں ساڈے کٹھے ہک عبرانی جوان پہلے قید تھیا پیا جیرھا پہریداریں دے
 وڈے دا خادم ہا۔ اسان اوکوں اپنے خواب سٹانے اتے اوں ساڈے خوابیں دی علیحدہ علیحدہ تعبیر ڈسائی۔

بس جیویں جیویں اوس تعبیر ڈسانی ہستی بالکل اویں اویں ای تھیا یعنی حضور میکوں تاں اپنی خدمت دا شرف ولا بخشیا، پر ڈوجھے کون سزائے موت ملی۔ “ایہ سن کے مصر دے بادشاہ حکم ڈتا: ”یوسف کون حاضر کیتا ونچے!“ تاں انہیں کون جلدی نال جیل وچوں کڈھ آندا گیا۔ ول او وال شال بٹوا، کلین شیو کروا، دھاں دھوں اتے کپڑے تبدیل کر کے بادشاہ دے دربار وچ حاضر تھے۔ بادشاہ آکھیا: ”میں ایجا خواب ڈٹھے جیندی تعبیر کوئی وی نہیں ڈسا سگیا۔ پر میں سنئے جو توں خوابیں دی بالکل صحیح تعبیر ڈسیندیں۔“ حضرت یوسف عرض کیتی: ”بادشاہ سلامت! ایندے وچ میڈا کوئی کمال نہیں ہوندا۔ رب العزت ای خیر دا جواب ڈیوٹ والا ہے۔“ حضرت یوسف کون بادشاہ خواب سٹاؤن لگ پیا۔ آکھیس: ”میں ڈٹھے جو دریائے نیل دے کنارے تے کھڑاں۔ کیا ڈھاں جو ست موٹیاں تازیاں گویں دریا وچوں نکل کے کنارے دے نال گھاہ چرن لگ پین۔ انہیں دے بعد ول اٹھاؤں پیاں ست سکیاں سڑیاں ایجیاں ڈراکلیاں گویں نکل این جو انہیں جہاں اج تین مصر دے پورے نلک وچ میں کتھانیں تین ڈٹھیاں۔ او سکیاں سڑیاں گویں انہیں موٹیں تازیاں گویں کون نکل گین۔ جیرھے ویلے او انہیں کون نکل کھڑیاں ہن تاں ایہ ڈسدا ای نہ جو او موٹیاں تازیاں گویں انہیں دے ڈھڈ وچ گین، بلکہ او اویں پہلے وانگوں سکیاں سڑیاں لگدیاں پیاں ہن۔ ایندے بعد میڈی ندر اکھڑ گئی۔ ولا جیرھے ویلے میڈی اکھ لگی تاں ہک پیا خواب ڈٹھم جو دا تین نال بھرنے ہوئے ست موٹے موٹے سٹے ہکی ڈٹی تے نکل این۔ انہیں دے بعد ول ایویں بی ڈٹی تے ست بے کماٹے اتے خالی خالی سٹے نکلتن۔ او کماٹے اتے خالی سٹے انہیں موٹے اتے بھرنے ہوئے سٹیں کون نکل گین۔ ایہ سب کجھ میں نجو مین کون سٹائے، پر کوئی وی میڈے خوابیں دی تعبیر نہیں ڈسا سگیا۔“

ایہ سن کے حضرت یوسف عرض کیتی: ”بادشاہ سلامت! انہیں ڈھانیں خوابیں دا ہکو مطلب ہے۔ رب العزت تہاڈے اتے ظاہر کر ڈتے جو او کیا کرن والا ہے۔ ست موٹیں تازیاں گویں دا مطلب ہے ست سال، اتے ست موٹیں بھرنے ہوئیں سٹیں دا مطلب وی او ہے ست سال ہن۔ ڈوہیں خواب ہکو جہیں ہن۔ او سکیاں سڑیاں ست گویں جیرھیاں بعد وچ نکلیاں ہن اتے ست کماٹے خالی سٹے، انہیں دا مطلب ست سال دا کال ہے۔ گالھ اوہا ہے جیرھے پہلے عرض چکا یعنی رب العزت تہاڈے اتے ظاہر کر ڈتے

جو او کیا کرٹن والا ہے۔ سارے مصر دے ملک وچ ست سال ڈاڈھی زبردست پیداوار دے آونٹ والے ہن، پر انہیں ست سالیں دے بعد اگلے ست سال ایجے زور دا کال پوسی جو مصری لوکیں کون پہلے والی او ساری پیداوار بھل ویسی کیوں جو کال ملک کون تباہ کر چھڑیسی۔ ایہ کال ایجا سخت پوسی جو ملک وچ پہلے والی اُون ڈاڈھی پیداوار دا نام و نشان تئیں مٹ ویسی۔ ایس خواب کون ڈو طرح نال ڈکھاوٹن دا مطلب ایہ ہے جو ایہ گالھ رَبُّ الْعِزَّتِ دِی طرفوں بالکل پکی تھی گئی ہے اتے عنقریب ایویں تھیوٹن والا ہے۔ بادشاہ سلامت! ایس کال کئون بچن واسطے کوئی سمجھدار اتے ہوشیار آدمی بول کے اوکوں وزیر اعظم بنا ڈیو۔ ول او شخص حضور دے بخشے ہوئے اختیار نال ملک دے ہر صوبے وچ اپنے نائب مقرر کرے اتے انہیں دے ذریعے نال پورے ملک مصر دے وچوں زیادہ پیداوار دے ست سالیں تئیں اناج دا پنجواں حصہ گھن گھنار ہے۔ او نائب آونٹ والیں انہیں چنگے سالیں دے دوران ہر شہر وچ اناج کون گٹھا کر کے گودا میں وچ رکھیندے رہ وچن اتے اوندی حفاظت کریںدے رہ وچن۔ اُون سارے اناج دا اختیار بادشاہ سلامت اپنے کولھ رکھن۔ ہیں طریقے نال مصر دے ملک وچ پووٹن والے ست سالیں دے کال واسطے اناج گٹھا تھیا پیا ہوسی اتے ایس ملک دے لوک بکھ مرٹن کئون بچ ویسن۔“

حضرت یوسف دا وزیر اعظم بنن

ایہ گالھ مصر دے بادشاہ اتے اوندے دربار میں کون چنگی لگی۔ ول بادشاہ اپنے دربار میں کون آکھیا: ”ایندے وچ خدائی حکمت اتے دانائی ہے۔ کیا ساکوں ہیں کئون کوئی بیا زیادہ سیاٹا شخص لبھسی؟“ ایندے بعد بادشاہ حضرت یوسف کون آکھیا: ”کیوں جو خدای طرفوں ایہ سب کجھ صرف تون چاٹدیں، ایس واسطے تیں کئون ودھ سیاٹا اتے سمجھدار بیا کوئی کینی۔ لہذا تون ای میڈی شاہی دا مختار کل ہو سیں۔ میڈی ساری رعایا تہڈے حکم دے مطابق چلسی۔ صرف میں تخت دا مالک ہووٹن دی وجہ کئون تیں کئون اُتے ہو سوں۔“ ول بادشاہ حضرت یوسف کون آکھیا: ”ڈیکھ! میں تیکوں مصر دے سارے ملک تے وزیر اعظم بیٹندا پیاں۔“ مصر دے بادشاہ اپنی شاہی مہر والی مندری ہتھ کئون لہا کے حضرت یوسف دے ہتھ وچ پواڈٹی۔ ول انہیں کون قیمتی کپڑے دا جبہ ڈٹس اتے سونے دی مالا انہیں دے گل وچ پاڈٹس۔ ایندے بعد

بادشاہ انہیں کون وزیر اعظم والی بگھی وچ سوار کرا کے انہیں دے اگوں اگوں ایہ اعلان گرایا جو ”ہر کوئی جھکدا ونچے!“ ایس طرح بادشاہ حضرت یوسف کون مصر دے سارے ملک تے وزیر اعظم بنا ڈٹا۔ بادشاہ حضرت یوسف کون آکھیا: ”میں بادشاہ وقت اہدایاں جو تیڈی مرضی دے بغیر مصر دے پورے ملک وچ کوئی ہتھ پیر وی نہ چلیسی۔“ مصر دے بادشاہ، حضرت یوسف کون ”جہاں پناہ“ دا خطاب ڈٹا۔ ول انہیں دی شادی آسنا تھ نال کر ڈٹس جیرھی بیٹ الشمس شہر دے وڈے بچاری فوطیفرع دی دھی ہئی۔ اوں ویلے حضرت یوسف تیرہ سال دے ہن جڈاں انہیں مصر دے بادشاہ دی طرفوں وزیر اعظم بن کے مصر دے سارے ملک دا دورہ کیتا۔

زیادہ پیداوار دے ست سالیں دے دوران ہر جاہ تے ڈاڈھے زور دی فصل تھیندی رہ گئی اتے حضرت یوسف ہر قسم دی پیداوار خوب کٹھی کرویندے رہ گے۔ ایس طرح نال ہر شہر دے آسے پاسے دی فصل دیاں کھاوٹن والیاں ساریاں چیزاں ہوں شہر دے گوداں وچ کٹھیاں کیتیاں گیاں۔ حضرت یوسف اتنا ڈھیر سارا اناج کٹھا کر گھدا جو او حساب کتاب کٹوں باہر تھی گیا۔ بس انہیں اوندنا حساب رگھن چھوڑ ڈٹا۔ کال کٹوں پہلے حضرت یوسف دے آسنا تھ کٹوں ڈو پتر پیدا تھے۔ وڈے پتر داناں سنسی یعنی ”بھلا ڈیوٹن والا“ رکھوئے کیوں جو انہیں سوچیا: ”رَبُّ الْعِزَّتِ مِیڈے سارے ڈگھ اتے والد دا گھر وی میکوں بھلوا چھوڑیے۔“ ڈو جھے پتر داناں افرائیم یعنی ”پھلدار“ رکھوئے کیوں جو انہیں سوچیا: ”رَبُّ الْعِزَّتِ میکوں ہوں ملک وچ ودھائے پھلے جتھاں میں مصیبت دا ماریا ہم۔“

مصر دے ملک وچ زیادہ پیداوار دے او ست سال آخر پورے تھی گے۔ ول کال دے ست سال شروع تھے جیویں حضرت یوسف پہلے ڈسا ڈٹا ہا۔ ایویں اڈوں اڈوں دے سارے ملک وچ وی کال پنے گیا، پر ملک مصر وچ ہر جاہ تے خوراک موجود ہئی پئی۔ جڈاں مصری لوک بگھے تھیوٹن لگے تاں خوراک واسطے بادشاہ دے اگوں رنے رڑیے۔ بادشاہ انہیں کون آکھیا: ”تساں یوسف دے کولھ ونچو! اتے جیویں او آکھے اوویں کرو۔“ جڈاں کال سارے ملک وچ گھاتاں حضرت یوسف سارے گودام کھلوا کے اناج مصر دے ہتھ وچ پچن شروع کر ڈٹا کیوں جو مصر دے پورے ملک وچ ڈاڈھا سخت کال پنے گیا۔ ول اڈوں

اُدوں سارے نلکس دے لوک اناج نل گھنن واسطے مصر وچ حضرت یوسف دے کوہ آون پئے گے کیوں جو ہر جاہ تے کال ہا۔

حضرت یوسف دے بھراویں دا مصر دو و نچن

جڈاں حضرت یعقوب کون ایہ پتا لگا جو مصر وچ اناج یداپئے تاں انہیں اپنے پتریں کون آکھیا: ”تساں ہک پے دامونہہ کیا کھڑے ڈہدے ہوں؟ میں سننے جو مصر وچ اناج ہے پیا۔ بس تسناں و نچن دی کرو اتے اٹھاؤں اناج نل گھن آوتاں جو اتناں بکھ مرن کئوں بچ و نچوں۔“ ول حضرت یوسف دے ڈاہ وڈے مہترائے بھرا اناج نل گھنن واسطے مصر دو روانہ تھی پئے۔ حضرت یوسف دے چھوٹے سیکے بھرا بنیامین کون حضرت یعقوب ایں واسطے انہیں دے نال نہ بھیجیا جو ”متاں اوکوں کوئی حادثہ پیش آونچے۔“ ایں طرح حضرت یعقوب دے پتر وی نہیں لوکس وانگوں اناج نل گھنن واسطے مصر وچ آگے کیوں جو کنعان دے نلک وچ وی ڈاڈھے زور داکال ہا۔ اٹھاں نلک مصر دے وزیر اعظم حضرت یوسف ہن اتے اناج و نچن دا اختیار وی اٹھائیں کوہ ہا۔ بس حضرت یوسف دے بھرا وی اٹھائیں آگے اتے جھک کے اپنی زبان وچ انہیں کون سلام کیتونے۔ حضرت یوسف جو بھراویں کون ڈٹھاتاں فوراً سنجان گھدونے۔ پر ان جاں بن کے مصری زبان وچ سخت لہجے نال ترجمان دے ذریعے انہیں کئوں پچھیونے: ”کٹھوں آئے ہوں؟“ او بولتے: ”ستیں! اتناں کنعان دے نلک کئوں آئے ہن، اناج نل گھنن واسطے۔“ پر بھرا انہیں کون نہ سنجان سکنے۔ حضرت یوسف کون او خواب یاد آگے جیرھے انہیں بھراویں دے بارے ڈٹھے ہن۔ ول انہیں کون آکھیونے: ”تساں اٹھاں جاسوسی کرن آئے ہوں تاں جو ایں نلک دیاں دفاعی طور تے غیر محفوظ جاہیں تاڑ سگہو۔“ بھراویں آکھیا: ”آقا! تہاڈے ایہ غلام تاں خوراک نل گھنن واسطے آئے ہن۔ سچ پئے اہدے ہن، اتناں جاسوس کینی۔ اتناں تاں سارے آپس وچ بھراہیں۔“ پر حضرت یوسف آکھیا: ”کینا! تسناں آئے ہن خاطر ہوں جو ایں نلک دیاں غیر محفوظ جاہیں تاڑ سگہو۔“ بھراویں آکھیا: ”آقا! اتناں سارے نلک کنعان دے یکے شخص دے پارھاں پتر ہن۔ سارنیں کئوں چھوٹا تاں والد دے کوہ ہے اتے بیا لپتا ہے۔“ حضرت یوسف آکھیا: ”میں تہا کون پہلے ای اکھ ڈٹے جو تسناں ہوں جاسوس۔ میگوں بادشاہ دے سردی قسم

ہے جے تئیں تہاڈا سارنیں کئوں چھوٹا بھرا اٹھاں نہ اونچے او تئیں تئیں نوج سگدے۔ ول تہاڈا سچ کور نکھر پوسی۔ لہذا تہاڈے وچوں ہک کون ایہ اجازت ہے جو اونچ کے اوں بھرا کون اپنے نال اٹھاں گھن آوے۔ جے تئیں تہاڈی گالہ دا سچ کور نہ نکھرے او تئیں باقی سارے اٹھائیں قید رہو۔ جے تہاڈا چھوٹا بھرا اٹھاں نہ آیاتاں ول ظاہر ہے جو تئیں جا سوس ہوئے۔“ ایندے بعد حضرت یوسف سارے بھراویں کون ترانے ڈینہہ تئیں کٹھے نظر بند رکھیا۔

تریکھے ڈینہہ بھراویں کون حضرت یوسف آکھیا: ”میکوں خدا دا خوف اندے۔ جے تئیں سچے ہوئے تاں ایویں کرو جو تہاڈے وچوں صرف ہک اٹھائیں قید رہ ونچے اتے باقی سارے اپنے گھر والیں کال دے مارنیں واسطے اناج گھنوا تے ونچوتاں جو او مرٹ کئوں بچ ونجن۔ واپسی تے اپنے چھوٹے بھرا کون ضرور میڈے کولہ گھن آوے۔ ایں طرح تہاڈی گالہ سچی ثابت تھی ویسی اتے تہاڈی جان وی بچ ویسی۔“ بھرا ایویں کرن تے راضی تھی گے۔ ول او آپس وچ ہک بے کون آکھن لگ پئے: ”جیرہا کجھ اتناں اپنے بھرا یوسف نال کیتا ہا اچ ہوندا نتیجہ نکلیا کھرے۔ اتناں اوندی جان کون مصیبت وچ پاتا ہا۔ او منتاں ترے کریندا رہ گیا ہا، پر ساکوں اوندے اٹے ذرہ وی ترس نہ آیا ہا۔ ہوں وجہ کئوں اچ ساڈے اپنے اٹے ایہ مصیبت آئی پئی ہے۔“ روبن آکھیا: ”میں جو تہاڈوں اوں ویلے منع کیتا ہا جو چھوہرتے ظلم نہ کرو، پر تئیں میڈی گالہ سٹی کڈاں ہئی؟ ہن ڈیکھ گھنوا! ہوں ظلم دا حق حساب پیا تھیندا ہوئے!“ بھراویں دے خواب خیال وچ وی کینا ہا جو ”حضرت یوسف ساڈیاں ساریاں گالھیں سمجھیندے پئے ہن“ کیوں جو جیرھے ویلے حضرت یوسف بھراویں نال گالھیں کیتیاں تاں انہیں دی گفتگو دے دوران ہک پیا شخص ترجمہ کرن والا ہا۔ حضرت یوسف جو ایہ گالھیں سنیاں تاں بھراویں کئوں ہک پاسے تے ونچ کے رووٹ لگ پئے۔ جیرھے ویلے طبیعت سنبھل گئی تاں ول آکے شمعون کون بھراویں دے اکھیں دے سامنے بدھوا ڈٹونے۔

بھراویں دی کنعان دو واپسی

حضرت یوسف نوکریں کون چوری چوری حکم ڈتا: ”انہیں دے پورے اناج نال بھر ڈیو اتے اناج دی قیمت والی چاندی واپس انہیں دین بوریں وچ رکھ چھوڑو۔“ بس انہیں دے حکم دے مطابق سب کجھ کیتا

گیا۔ بھرا اپٹنیں گڈیں تے اناج لڈ کے اٹھو روانہ تھی پئے۔ رات گوں ہک جاہ تے ٹکاٹا وئج کیتونے۔ ہک بھرا اپنے گڈیا گوں داٹھ سنٹن واسطے اپنے پورے دا مونہہ جو کھولیا تاں کیا ڈہدے جو اُتے اُتے اوندی چاندی لاتی ہے تھی! اوں رڑ کے آکھیا: ”آڈیکھو! میڈی چاندی تاں ولا میڈے پورے وچ لاتی ہے تھی۔“ ول تاں انہیں دے ساہ سک گے اتے کبدنیں ہوئیں ہک بے گوں آکھن لگ پئے: ”رَب ساڈے نال ایہ کیا کیتے؟“ جڈاں اونک کنعان وچ اپنے والد دے کولھ ول آہنچے تاں انہیں گوں سارا حال حوال سنٹایونے۔ آکھن پئے گے جو ”مصر دا وزیر اعظم ساڈے نال وڈے سخت لہجے وچ بولنے اتے ساڈے اُتے اپنے نلک دی جاسوسی دا الزام لائے۔ اساں اوگوں آکھئے: ’سچ پئے اہدے ہیں جو اساں جاسوس کینی۔ اساں سارے تاں نلک کنعان دے ہکے شخص دے ہارہاں پتر ہیں۔ ہک لاپتا ہے اتے سارنیں کٹوں چھوٹا والد دے کولھ ہے۔“ تاں اوں وزیر اعظم آکھیا: ’میں تہا گوں سچا تاں سمجھیاں جے تئساں اپنے وچوں ہک بھرا گوں اتھائیں میڈے کولھ چھوڑ وئجو اتے باقی سارے اپنے گھر والئیں کال دے مارنیں واسطے اناج گھنوا تے وئجو۔ پر واپسی تے اپنے سارنیں کٹوں چھوڑے بھرا گوں میڈے کولھ ضرور گھن آوا ہے۔ ول میکوں یقین آویسی جو تئساں جاسوس گے نوہے۔ ایندے بعد میں تہاڈے بھرا گوں تہاڈے حوالے کر ڈیساں اتے تہا گوں ایں نلک وچ ہر جاہ تے آوٹ وئج دی اجارت ہو سی۔“

گھر پہنچن دے بعد جیرھے ویلے انہیں اناج والے اپنے او پورے خالی کیتے، تاں ڈٹھونے جو ہر ہک دی چاندی اوندے پورے وچ لاتی ہے تھی۔ ایہ ڈیکھ کے انہیں گوں اتے انہیں دے والد گوں ڈاڈھا ڈر لگن لگ پیا۔ والد انہیں گوں آکھیا: ”میکوں تئساں بے اولاد کریندے ویندے ہوئے۔ یوسف تئیں رہا۔ شمعون گوں اتھائیں چھوڑی آئے ہوئے اتے ہن بنیامین گوں وی گھن وئج چاہندے ہوئے۔ ایہ سارے روگ میڈے واسطے ہن؟“ تاں روبن بولیا: ”جے میں بنیامین گوں تہاڈے کولھ ولانہ گھن آواں تاں تئساں میڈے ڈو پتر مار سٹا ہے۔ بنیامین گوں تئساں میڈے ہتھ وچ ڈیو اتے میں اوگوں ولا تہاڈے ہتھ وچ آن ڈیساں۔“ پر حضرت یعقوب آکھیا: ”میڈا پتر تہاڈے نال اڈے تئیں ویندا کیوں جو بھرا اوند امر گے اتے او اپنی ماء دا کلھا پتر آن چکے۔ جے رستے وچ اوگوں کوئی حادثہ پیش آگیا تاں ول تئساں میں بڈھڑے گوں زندہ نہ

بھراویں دا والا مصر دو و نچن

نلک کنعان وچ جوں جوں کال سخت تھیندا گیا۔ کھنڈیں کھنڈیں آخر او اناج وی نکلن پئے گیا جیرا حضرت یعقوب دے پتر مصر وچوں گھن آئے ہن۔ تاں انہیں دے والد اکھیا: ”ہک دفعہ ولا ونچو اتے اناج نل گھن آؤ۔“ یہودہ اکھیا: ”اوں شخص ساکوں سختی نال ایہ تاکید کر چھوڑی ہئی: ’جے تیں تہاڈا سارنیں کئوں چھوٹا بھرا تہاڈے نال نہ ہووے او تیں تئیں ساکوں میڈے متھے نہ لگا ہے۔‘ ہن جے تئیں ساکوں ساڈے بھراکوں ساڈے نال بھیندے پئے ہووے تاں اتناں اناج نل گھن واسطے ول ویندوں۔ اتے جے نوہے بھیندے تاں ول اتناں کیویں ونچ سگدے ہیں؟“ حضرت یعقوب اکھیا: ”اوں شخص کوں ایہ ڈسن دی کیا ضرورت ہئی جو ’ساڈا ہک بیا بھرا وی ہے؟‘ تئیں ساکوں میڈے نال ایہ چنکاں نہیں کیتا۔“ انہیں جواب ڈتا: ”اوں شخص جو اتناں کئوں ساڈے سارے خاندان دے بارے وچ ورجا ورجا کے پچھیا جو تہاڈا والد زندہ ہے؟ کیا انہیں دا کوئی بیا پتر وی ہے؟“ اتناں تاں صرف ہوندے سوالیں دا جواب ڈیندے رہ گئے ہن۔ ساکوں کیا پتا جو او آکھسی: ’ونچو اپنے بھراکوں گھن آؤ۔“ ول یہودہ والد کوں اکھیا: ”چھوہر کوں میڈے نال کر ڈیو اتے اتناں اٹھوں روانہ تھیوؤں تاں جو سارے چھوٹے وڈے مرٹ کئوں بچ ونچوں۔ میں اسیں چھوہر دا ضامن ہاں۔ تئیں میڈے ہتھوں ایکوں ولا گھنا ہے۔ جے ایکوں ولا تہاڈے اگوں نہ آن پلھاواں تاں میں ساری جیاتی تہاڈا ڈیوئے دار رہ ویساں۔ جے اسیں معاملے وچ اتنی دیر نہ تھیندی تاں ہن تیں اتناں اٹھو دے ڈو چکر لاگھدے ہوون ہا۔“ حضرت یعقوب اکھیا: ”اچھا! ول کم از کم ایویں کرو جو وزیر اعظم دے واسطے اسیں نلک دی مشہور پیداوار وچوں کجھ سوغات اپنے نال چاتی ونچو! مثال دے طور تے تھوڑا جہاں عطر، تھوڑی جہیں ماکھی، کجھ گرم مصالے، لوبان، پستہ اتے بدم۔ چاندی وی دگنی چاتی ونچو یعنی او چاندی وی ولا چاتی ونچو جیرا تہاڈے بورنیں دے مونہہ وچ لا تھی ہوئی ولی ہے کیوں جو متاں بھل چک نال ایویں تھیا ہووے۔ بس ہن بھراکوں نال گھن کے جلدی نال ولا وزیر اعظم دے کولہ ونچو۔ قادر مطلق اوکوں تہاڈے اٹے مہربان کرے تاں جو او بنیامین اتے شمعون کوں وی ولا تہاڈے نال بھیج چھوڑے۔ بس

تُساں ہُن و نچو! جے میں بے اولاد تھیوئے تاں تھیواں پیا۔“

ایندے بعد انہیں دگنی چاندی اتے سوغات چاتی۔ ول پینا میں گوں نال گھن کے مصر دو روانہ تھی پئے۔ آخر اٹھاں پہنچ کے حضرت یوسف دی خدمت وچ پیش و نچ تھے۔ بھراویں دے نال جیرھے ویلے حضرت یوسف اپنے چھوٹے بھرا گوں ڈٹھاتاں اپنے گھر دے وڈے خادم گوں حکم ڈتوئے: ”انہیں آدمیں گوں میڈے گھر گھن و نچ اتے کوئی جانور ذبح کر کے روٹی بھاجی تیار کروا کیوں جو ڈو پہریں گوں ایہ میڈے نال روٹی کھاؤسن۔“ حکم دے مطابق او خادم انہیں گوں گھن گیا اتے سب کجھ اوویں کیش جیویں حضرت یوسف فرمایا ہا۔

جیرھے ویلے بھراویں گوں حضرت یوسف دے گھر وچ اندا گیا تاں او ڈرٹ لگ پئے۔ انہیں سوچیا: ”جیرھے چاندی پچھلی دفعہ ساڈئیں پوریں وچ واپس ول گئی ہئی، ہوندی وجہ کنوں ساکوں اٹھاں آندا گے تاں جو او گوں بہانہ بنا کے ساڈے اتے سختی کیتی ونچے۔ ساڈے گڈبا وی کھس گھدے و نچن اتے ساکوں وی غلام بنا گھدا ونچے۔“ ہیں خیال وچ او اٹھی کے گھر دے دروازے تے اوں وڈے خادم دے کولھ آئے اتے آکھن لگ پئے: ”سنیں! مہربانی کر کے ساڈی عرض سٹو! اسناں اناج نل گھنن واسطے اٹھاں پہلے وی آئے ہاسے۔ پر واپسی تے رات گوں جیرھے ویلے اسناں ہک جاہ تے ٹکاٹا کیتا اتے اپنے پورے کھولنے تاں ڈٹھوسے جو اسناں ساریں دی پوری پوری چاندی ہر ہک دے پورے دے مونہہ وچ لا تھی ہے تھئی۔ ہیں خاطر او چاندی اسناں ولا ڈیوٹن واسطے نال چاتی آئے ہیں۔ اتے اناج نل گھنن واسطے بی چاندی وی آندی ہسے۔ ساکوں بالکل پتا کینی جو او چاندی ساڈے پوریں دے مونہہ وچ کیوں ولا رکھ چھوڑی ہئی۔“ اوں خادم آکھیا: ”ترسلا رکھو! ڈرونہ! میکوں تاں تہاڈی چاندی مل گئی ہئی۔ او خزانہ تہاڈے پوریں وچ تہاڈے خدا رکھ چھوڑیا ہوسی۔“ ول اوں خادم شمعون گوں قید خانے وچوں کڈھ کے بھراویں دے سپرد آن کیتا۔

ایندے بعد انہیں ساریں گوں حضرت یوسف دے گھر اندر گھن گیا۔ ہتھ مونہہ دھوون واسطے پاٹی آن ڈٹس اتے انہیں دے گڈپیں گوں داٹھ سٹوائیں۔ بھراویں سنیا جو اسناں روٹی اٹھائیں کھاوٹی ہے تاں سوغات تیار کر رکھوئے جو ڈو پہریں گوں جیرھے ویلے وزیر اعظم اوسی تاں اوندی خدمت وچ پیش کریسوں۔

جیرھے ویلے حضرت یوسف گھر آئے تاں بھراویں جھک کے سلام کیتا اتے او سوغات پیش کیتونے۔ حضرت یوسف انہیں دی خیر سلا پچھی اتے ایہ وی پچھیونے جو ”شہاڈے بڈھڑے والد کیا حال ہے جنہیں دائنساں ذکر کیتا ہا۔ او زندہ تاں ہن؟“ انہیں جواب دتا: ”جی سنیں، شہاڈا خادم ساڈا والد زندہ ہے اتے خیریت نال ہے۔“ ایندے بعد بھرا انہیں دے اگوں ولا جھکے۔ ول حضرت یوسف وڈی سک نال اپنے سکے بھرا بنیامین کوں دٹھا اتے آکھیونے: ”شہاڈا سارین کئوں چھوٹا بھرا ایہو ہے جیندے بارے وچ تئساں میکوں ڈسایا ہا۔“ ول بنیامین کوں آکھیونے: ”پچھا! خدا تیکوں سلامت رکھے!“ ایہو کجھ آکھ کے حضرت یوسف اٹھیے اتے جلدی جلدی اپنے کمرے وچ لگے لگے کیوں جو چھوٹے بھرا کوں ڈیکھ کے انہیں دا دل بھرتج آیا ہا اتے ہتھوں نکلن والیاں ہن۔ بس او اپنے کمرے وچ ونج کے رج رج رئے۔ ایندے بعد مونہہ دھو کے باہر نکل آئے اتے اپنے آپ تے ضبط کر کے حکم دتوئے: ”کھاٹا چا آؤ!“ تاں خادم کھاٹا چا آئے۔ حضرت یوسف واسطے علیحدہ رکھیونے، بھراویں واسطے علیحدہ رکھیونے اتے جیرھے مصری ایں دعوت وچ شامل ہن انہیں واسطے وی علیحدہ رکھیونے کیوں جو مصری لوک عبرائیں دے کٹھے کھاؤن پیوٹن کئوں کراہت کریندے ہن۔ جیرھے ویلے بھراویں کوں حضرت یوسف دے سامنے عمر دے حساب نال ترتیب وار پلھایا گیا تاں او حیران تھی کے ہک بے دو ڈنگھن لگ پئے۔ ایندے بعد خود حضرت یوسف کھاٹا تھالیں وچ پاپا کے بھراویں کوں دتا۔ پر بنیامین کوں سارین کئوں زیادہ دتوئے۔ ایں طرح انہیں کٹھے کھا دھاپیتا اتے خوش تھے۔

پورے وچ کٹورا

حضرت یوسف اپنے وڈے خادم کوں حکم دتا: ”ایہ آدمی جتنا اناج چا سبگن انہیں دینیں بورین وچ بھر ڈے اتے انہیں دی چاندی وی ہر ہک دے پورے وچ ولا رکھ چھوڑیں۔ میڈا چاندی والا کٹورا سارین کئوں چھوٹے دے پورے دے مونہہ وچ اوندی چاندی سمیت رکھ چھوڑیں۔“ اوں خادم سب کجھ اوویں کیتا جیویں او کوں حکم بلیا ہا۔ اگلے ڈینہہ سویرے سویرے بھراویں کوں انہیں دے گڈیا لڈوا کے روانہ کر دتا گیا۔ شہر کئوں نکل کے اجاں او دور نہ گے ہن اتے وچ حضرت یوسف اپنے وڈے خادم کوں آکھیا: ”ہن وچ!

انہیں داہنچھا کر! جیرھے ویلے توں انہیں گوں مل ونچیں تاں انہیں گوں آکھیں: ’نیکی دے بدلے وچ بدی کیوں کیتی ویندے ہونے؟ کت واسطے چاندی دا کٹورا چوری کیتا ہونے؟ ایہ تاں میڈے مالک دا خاص کٹورا ہے۔ کوئی شے پیوٹن یا فال کڈھن واسطے او ہیکوں استعمال کریندن۔ تئساں جو کجھ کیتے چننگاں نوہے کیتا۔“

اوں خادم حکم دے مطابق انہیں داہنچھا کیتا اتے انہیں گوں ونج یلیا۔ ول اویں آکھیں جیویں اؤگوں سمجھایا گیا ہا۔ تاں بھراویں آکھیا: ”کیا پتے اہدے ہونے، ستیں؟ خدا نہ کرے جو تہاڈے خادم ابجا کم کرن۔

تہاگوں تاں پتا ہے جو جیرھی چاندی ساگوں ساڈے بورنیں دے موٹہ وچ پئی ہوئی ملی ہئی اسان تاں کنعان دے ملک کنوں اوی وی ولا تہاڈے کولھ چاتی آئے ہیں۔ اسان ایہ کیویں کر سگدے ہیں جو تہاڈے مالک دے گھر وچوں چاندی یا سونا چوری کروں؟ ساڈے وچوں کہیں دے کولھ وی جے او کٹورا برآمد تھی پووے تاں بے شک اؤگوں مار سٹا ہے اتے باقی سارے وی تہاڈے غلام بن ویسوں۔“ حضرت یوسف دے خادم آکھیا: ”تئساں اہدے تاں ٹھیک پتے ہونے۔ پر غلام صرف اُوہو بٹسی جیندے کولھوں او کٹورا برآمد تھیسے۔

باقی سارے آزاد ہوسو۔“ ول بھراویں جلدی نال اپنے اپنے پورے لہا کے زمین تے رکھنے اتے ہرک اپنا پورا کھولیا۔ اوں خادم تلاشی گھنن شروع کر پٹی۔ وڈے بھرا کنوں گھن کے چھوٹے تئیں آیا تاں او کٹورا بنیامین دے پورے وچوں نکل آیا۔ ایہ ڈیکھ کے بھراویں ارمان کنوں گسبان اپنے چیر گھتے۔ گڈھا اپنے لڈ کے ولا اتھانیں شہر وچ ول آئے۔ یہودہ بھراویں دے نال حضرت یوسف دے گھر جو پہنچاتاں او اجاں اتھانیں ہن۔ بس سارے بھرا انہیں دے پیریں وچ ڈھہ پتے۔ حضرت یوسف آکھیا: ”ایہ کہجا کم کیتا ہونے؟ کیا تئساں نہ چاندے ہاوے جو میں جہاں آدمی فال کڈھ کے ہر چیز دا پتا کر سگدے؟“ تاں یہودہ بولیا: ”اسان اپنے آقا دے اگوں کیا اکھ سگدے ہیں اتے کیا دلیل ڈے سگدے ہیں؟ اسان کیویں اپنی صفائی پیش کر سگدے ہیں؟ آقا! تہاڈے ایہ غلام اپنی بدی دی وجہ کنوں رب العزت دی پکڑ وچ آئے پتے ہن۔ بس ہن نہ صرف اوجیندے کولھوں کٹورا برآمد تھے، بلکہ اسان سارے وی تہاڈے غلام ہیں۔“ حضرت یوسف آکھیا: ”خدا نہ کرے جو میں ابھی بے انصافی کراں۔ میڈا غلام صرف اُوہو بٹسی جیندے کولھوں میڈا کٹورا برآمد تھے۔ تئساں سارے صحیح سلامت اپنے والد دے کولھ لگے ونچو!“

یہودہ دا پنیامین دے واسطے التجا کرن

یہودہ حضرت یوسف دے نزدیک تھی گیا اتے آکھئیں: ”میڈے آقا! تئناں ساڈے واسطے مصر دے بادشاہ وانگوں ہوں۔ جے جان دی آمان پاواں تاں کجھ عرض کراں۔ میڈے آقا! تئناں پچھیا ہا: کیا تہاڈا والد زندہ ہے اتے تہاڈا کوئی پیا بھرا وی ہے؟“ اتناں اپنے آقا دی خدمت وچ عرض کیتا ہا جو ’ساڈا پڑھرا والد زندہ ہے اتے انہیں دے پڑھپے دا جاؤل ہک چھوٹا پتر وی ہے جیندا سکا بھرا مر گے۔ او اپنی ماء دا کلھا پتر آن پچھنے اتے ہن والد دا ساہ اتے جند اوہو ہے۔“ تئناں اپنے انہیں غلامیں گوں فرمایا ہا: ’اؤکوں ضرور میڈے کولھ گھدی آوے۔ میں اؤکوں پچھن چاہنداں۔‘ تاں اتناں اپنے آقا دی خدمت وچ عرض کیتا ہا: ’اؤں چھوہر دے بغیر ساڈا والد رہ نہیں سگدا۔ جے کڈاپیں او چھوہر والد کئوں نکھریا تاں ساڈا والد زندہ نہ رہ سگسی۔‘ پر تئناں اپنے انہیں غلامیں گوں فرمایا ہا: ’جے تئیں چھوٹے بھرا کوں نال نہ گھن آو او تئیں میڈے متھے نہ لگا ہے۔‘ جڈاں اتناں اپنے والد تہاڈے خادم دے کولھ وچ پھنچے ہا سے تاں اتناں تہاڈا فرمان انہیں گوں ڈسایا ہا۔ ول جڈاں ساڈے والد آکھیا جو ’اڈاپیں ولا ونچو اتے کجھ اناج مل گھن آو، تاں اتناں آکھیا: ’جے تئیں ساڈا چھوٹا بھرا ساڈے نال نہ چلے او تئیں اتناں وزیر اعظم دے سامنے تئیں ونچ سگدے۔‘ تاں تہاڈے خادم ساڈے والد آکھیا: ’تہا کوں پتا ہے جو راجیلہ کئوں میڈے صرف ڈو پتر پیدائھے ہن۔ ہک تاں میکوں چھوڑ گے جیندے بارے وچ میڈا خیال ہے جو اؤکوں ضرور کوئی جنگلی درندہ کھا گیا ہو سی کیوں جو اچ تئیں اؤکوں ولا کے نہئیں ڈٹھا۔ ڈوجھا لیہو ہے۔ جے تئناں ایکوں وی میڈے کولھوں گھن ویندے ہوں اتے ایکوں کوئی حادثہ پیش آگیا تاں ول تئناں میں پڑھڑے کوں زندہ نہ ڈیکھسو۔‘ ہن میں کیوں ایس چھوہر دے بغیر والد دے کولھ ول ونچاں؟ کینا! ایس طرح جیرھی حالت میڈے والد دی بٹی ہے او میں تئیں ڈیکھ سگدا کیوں جو میں چھوہر وچ انہیں دا ساہ ہے۔ جیرھے ویلے انہیں ایہ ڈٹھا جو چھوہر ساڈے نال کینی تاں او بچ نہ سگسن۔ ول تہاڈے ایہ غلام اپنے پڑھڑے والد تہاڈے خادم گوں زندہ نہ ڈیکھسن۔ ہک بی گالھ ایہ وی ہے جو میں تہاڈا غلام ایس چھوہر دے واسطے اپنے والد دے اگوں ضامن بٹیا ہم۔ میں آکھیا ہا: ’جے میں ایکوں ولا تہاڈے کولھ نہ گھن آواں تاں ول میں ساری جیاتی تہاڈا ڈیوٹے دار رہ ویساں۔‘ میں خاطر عرض

ہے جو اس چھوہرے بدلے میں تہاڈی غلامی کریندا رہ ویساں اتے چھوہرے بھراویں دے نال ول ونچے ہا کیوں جو چھوہرے بغیریں کیرھا مونہہ گھن کے والد دے کولھ ویساں۔ خدا میکوں اوڈینہ نہ ڈکھاوے جو میں اپنے والد کوں اس چھوہرے دے غم وچ مردا ڈیکھاں۔“

حضرت یوسف دا اپنے آپ کوں بھراویں تے ظاہر کر ڈیوٹ

ایہ سن کے حضرت یوسف اپنے آپ تے ضبط نہ کر سگئے۔ حکم ڈتو نے جو ”سارے خادم باہر نکل و نچن!“ ول انہیں اپنے آپ کوں بھراویں تے ظاہر کر ڈتا۔ انہیں آکھیا: ”میں یوسف ہاں۔ ابا سنیں زندہ تاں ہن ناں؟“ پر بھراتاں حیران پریشان تھی گے۔ کوئی جواب ای نہ ڈے سگئے۔ اوں ویلے اٹھاں کوئی وی غیر شخص کینا ہا۔ حضرت یوسف اتنے زور زور نال رنے جو مصریں کوں وی پتا لگ گیا، بلکہ ایہ خبر بادشاہ دے محل تیں وی وچ پہنچی۔ حضرت یوسف بھراویں کوں آکھیا: ”میڈے نزدیک تھی آؤ!“ جیرھے ویلے او نزدیک تھی آئے تاں انہیں کوں آکھوئے: ”میں ای یوسف ہاں، تہاڈا بھرا، جیکوں تئساں وچ کے مصر پہنچو چھوڑیا۔ پر ہن فکر نہ کرو۔ نہ کوئی اس گالھوں اپنے دل وچ پریشان پیا تھیوے جو تئساں میکوں وچ چھوڑیا کیوں جو اصل وچ تاں رب العزت میکوں تئساں کئوں پہلے تہاڈی جان بچاؤن واسطے اٹھاں بھیجا۔ اس کال دے ڈو سال گزریے ہن، پر اجاں پنج سال پے وی ایسے ہن جنہیں وچ نہ کوئی ہل ویسی، نہ کوئی فصل کیسی۔ میں خاطر رب العزت میکوں تئساں کئوں پہلے بھیجئے تاں جو جس تہا کوں اس انوکھے انداز نال حیاتی بخشی ہے او تہاڈی باقی نسل کوں وی زمین تے قائم رکھے۔ بس میکوں اڈے بھیجنے والے تئساں نوہے، بلکہ رب العزت ہے۔ ہوں میکوں بادشاہ دا وزیر اعظم بٹائے، مصر دے سارے نلک تے حاکم بٹائے اتے ہر چیز دا مالک بٹائے۔“

ایندے بعد حضرت یوسف بھراویں کوں آکھیا: ”ہن تئساں جلدی نال ابے سنیں دے کولھ واپس ونچو اتے انہیں کوں آکھو جو تہاڈا پتر یوسف اہدے: ”رب العزت میکوں مصر دے سارے نلک دا مالک بٹا ڈتے۔ بس دیر نہ کرو! میڈے کولھ لگے آؤ!! اٹھائیں جو شن دے علاقے وچ تئساں آن رہو۔ اس طرح تئساں اپنے پتریں، پوتریں، بھیڈیں پکریں، گویں ڈانڈیں اتے باقی ہر شے نال میڈے کولھ رہ ویسو۔ اتے میں تہاڈی

سنجھال وی رکھی رہ ویساں کیوں جو اچاں کال دے پنج سال بے باقی ہن۔ ایہ نہ تھیوے جو تئساں، تہاڈا سارا خاندان اتے تہاڈے ڈنگر ڈھور بکھ دی پکڑ وچ آونجی۔ “ول بھراویں کوں آکھیونے جو ”ہن تان تئساں اتے میڈے چھوٹے بھرا بنیامین وی اپنئیں اکھیں نال ڈیکھ گھدے جو خودیں یوسف ای تہاڈے نال ڳالھیں پیا کرینداں۔ اتھاں مصر وچ جیرھی میڈی شان و شوکت ہے، جو کجھ وی تئساں ڈٹھے، ایہ سب کجھ ابے سنیں کوں وچ ڈسا ہے۔ بس ہن تئساں جلدی نال وچو اتے انہیں کوں اتھائیں گھن آوا“ ول حضرت یوسف اپنے سکے بھرا بنیامین کوں گھٹ کے گلکڑی پاتی اتے ڈوہیں رووٹ لگ پئے۔ باقی سارے بھراویں کوں وی رو رو کے ملنے۔ انہیں کوں پیار کیتونے۔ ایندے بعد بھرا انہیں دے نال حال حوال کرٹ لگ پئے۔

جیرھے ویلے ایہ خبر دربار وچ پہنچی تان بادشاہ اتے اوندے درباری ڈاڈھے خوش تھے۔ ول حضرت یوسف کوں بادشاہ آکھیا: ”بھراویں کوں آکھ اپنے گڈا لڈ کے کنعان دے نلک دو جلدی نال لگے وچن۔ اپنے والد اتے گھر والئیں کوں اتھائیں گھن آون۔ میں انہیں کوں اپنے نلک دیاں چنگنیں کئوں چنگیاں چیزاں ڈیساں۔ ایس نلک وچ او مزے نال زندگی گزریسن۔ بھراویں کوں ایہ وی آکھ اپنے ہالیں پچیں واسطے اتھاؤں ڈاند ریڑھیاں گھدی وچن اتے والد کوں وی نال گھدی آون۔ اپنے مال بڈی دی فکر نہ پئے کرن کیوں جو ایس نلک مصر دیاں چنگنیں کئوں چنگیاں ساریاں چیزاں انہیں واسطے ہن پیاں۔“

ایندے بعد بادشاہ دے حکم دے مطابق حضرت یوسف بھراویں کوں ڈاند ریڑھیاں وی ڈے چھوڑیاں اتے رستے وچ کھاؤں پیوٹ دا سامان وی ڈتوئے۔ ہر بھرا کوں کپڑیں دا ہک ہک جوڑا ڈتوئے، پر بنیامین کوں پنج جوڑے اتے ترانے سوچاندی دے سکے وی ڈتوئے۔ والد دے واسطے مصر دین بہترین چیزیں نال لڈے ہوئے ڈاہ گڈا بھجیونے اتے اناج، آب انگور اتے باقی سامان نال لڈیاں ہویاں ڈاہ گڈیں وی تان جو انہیں کوں مصر اندے ویلے رستے وچ کھاؤں پیوٹ دی کوئی کمی نہ تھیوے۔ ایہ سب کجھ ڈے کے بھراویں کوں روانہ کیتوئے۔ رُردے ویلے انہیں کوں آکھیونے: ”دھیان کرا ہے مٹاں رستے وچ کتھائیں جھیرا پئے کرو۔“

اِس طرح بھرا مصر کٹوں روانہ تھی کے ملک کنعان وچ حضرت یعقوب دے کولہ آپہنچے۔ ول انہیں والد گوں ڈسایا جو ”یوسف زندہ ہے اتے حاکم ہے مصر دے سارے ملک دا۔“ ایہ سُن کے حضرت یعقوب تے سکتے طاری تھی گیا۔ انہیں گوں پتریں دینیں گالھیں تے یقین نہ پیا اندا ہا۔ پر جیرھے ویلے بھراویں حضرت یوسف دیاں ساریاں گالھیں انہیں گوں سُٹایاں اتے حضرت یعقوب او رٹھیاں وی ڈٹھیاں جیرھیاں انہیں گوں آئن واسطے بھیجیاں گیاں ہن تاں انہیں وچ ساہ ول آیا۔ انہیں آکھیا: ”میڈے واسطے تاں ایہو کجھ ای کافی ہے جو میڈا پتر یوسف زندہ ہے۔ ہن میں مرٹن کٹوں پہلے ونج کے اوگوں ڈیکھ تاں گھنساں۔“

حضرت یعقوب دا سارے کنبے سمیت مصر دو و ونج

ول حضرت یعقوب اپنا سب کجھ کٹھا کر کے مصر دو روانہ تھی پئے۔ رستے وچ بر شیع شہر دے نزدیک رک گے اتے اٹھاں قربانیاں پیش کیتونے اپنے بارگاہ الہی وچ، جیکوں حضرت اسحاق، آپ دے والد وی مینندے ہن۔ ہوں رات اٹھائیں خواب وچ ڈٹھونے جو رَبُّ العزَّت دی اواز آئی ہے: ”یعقوب!“ انہیں جواب دتا: ”جی سنیں!“ رَبُّ العزَّت فرمایا: ”میں خدائے برحق ہاں جیکوں تیڈا والد وی مینند ہا۔ توں مصر و ونج کٹوں نہ ڈر کیوں جو اٹھاں میں میں کٹوں پک وڈی قوم بٹسیاں۔ مصر دو میں تیڈے نال جلساں۔ یوسف اپنے ہتھیں نال تیڈیاں اکھیں نیسی اتے تہا گوں ولا اٹھائیں گھن وی ضرور آوساں۔“ ول حضرت یعقوب بر شیع کٹوں مصر دو روانہ تھیوٹن واسطے اٹھیے۔ پتریں انہیں گوں اتے اپنے ہالیں بچیں گوں انہیں ڈاند رٹھنیں تے ہلھایا جیرھیاں مصر دے بادشاہ دی طرفوں انہیں گوں آئن واسطے بھیجیاں گیاں ہن۔ حضرت یعقوب اپنے پتر، دھیریں، پوترے، پوتریاں یعنی اپنی ساری آل اولاد دے نال اپنے سارے ڈنگر ڈھور اتے مال بدی جو کجھ وی ملک کنعان وچ انہیں دے کولہ ہا سب کجھ اپنے نال مصر دو گھن گے۔

حضرت یعقوب دی آل اولاد

اسرائیل یعنی حضرت یعقوب دے پتر، پوترے جیرھے انہیں دے کٹھے مصر گے، انہیں دے نال ایہ ہن: انہیں دا وڈا وڈا پتر روبن ہا۔ روبن دے پتر ایہ ہن: حنوک، فلو، حصرون اتے کرمی۔ ول شمعون۔ اوندے

پتر ایہ ہن: یموایل، یامین، اہد، یلکین، صخر اتے ساؤل۔ ساؤل ہک کنعانی عورت کئوں چایا ہا۔ ول لیوی۔ اوندے پتر ایہ ہن: جیرسون، قہات اتے مراری۔ ول یہودہ۔ اوندے پتر ایہ ہن: شیلہ، فارض اتے زارح۔ یہودہ دے ڈو پتر عیر اتے اونان کنعان دے ملک وچ مرگے ہن۔ فارض دے پتر حصرون اتے حمول ہن۔ ول اشکار۔ اوندے پتر ایہ ہن: تولع، فواہ، یسوب اتے سمرون۔ ول زبلون۔ اوندے پتر ایہ ہن: سارد، ایلون اتے تیکلیل۔ ایہ سارے حضرت یعقوب اتے بی بی لیاہ دے پتر پوترے ہن جیرھے فدائارام (دریائے دجلہ اتے فرات دے دو آبے) وچ پیدا تھے۔ بی بی لیاہ دی دھی دینہ کئوں علاوہ اوندے پتر پوترے کل تیتربہہ چٹے ہن۔

حضرت یعقوب دی حرم بی بی زلفہ کئوں پہلا پتر جاد چایا۔ اوندے پتر ایہ ہن: صفیان، جچی، شونی، اصبان، عیری، اروی اتے اریلی۔ ول آشر۔ اوندے پتر ایہ ہن: یمننا، اسواہ، اسوی، بریعاہ اتے انہیں دی بھینٹ ساہ۔ بریعاہ دے پتر جبر اتے ملکی ایل ہن۔ ایہ سارے حضرت یعقوب اتے بی بی زلفہ دے پتر پوترے ہن جیکوں لابن اپٹی دھی بی بی لیاہ کوں بطور ہانھی نال ڈٹا ہا۔ بی بی زلفہ دی پوتری ساہ نال اوندی اولاد کل سولھاں چٹے ہن۔ بی بی راجیلہ کئوں حضرت یوسف اتے بنیامین چمے۔ ملک مصر وچ حضرت یوسف کوں بیٹ الشمس شہر دے وڈے بچاری فوطیمرع دی دھی آسنا تھ کئوں ننسی اتے افرانیم پیدا تھے۔ بنیامین دے پتر ایہ ہن: بلع، بکر، اشبیل، جیرا، نعمان، اخی، روش، مفیم، حفیم اتے آرد۔ ایہ کل چوڑاں چٹے بی بی راجیلہ کئوں حضرت یعقوب دی آل اولاد ہے۔ حضرت یعقوب دی حرم بی بی بلہہ کئوں پہلا پتر دان چایا۔ اوند پتر حشیم ہا۔ ول نفتالی۔ اوندے پتر ایہ ہن: یخصی ایل، جونی، یصر اتے سلیم۔ ایہ ہن بی بی بلہہ دے پتر پوترے۔ لابن اپٹی دھی بی بی راجیلہ کوں بی بی بلہہ بطور ہانھی نال ڈٹی ہئی۔ ایہ کل ست چٹے ہوں کئوں حضرت یعقوب دی آل اولاد ہئی۔ حضرت یعقوب دین نوہریں کئوں علاوہ انہیں دی اپٹی آل اولاد جیرھی انہیں دے کٹھے مصر وچ آئی، کل چھیاٹھ چٹے ہن۔ حضرت یوسف دے ڈوہیں پتر مصر وچ پیدا تھے ہن۔ ایں طرح حضرت یعقوب سمیت انہیں دے کٹھے دے سارے لوک جیرھے مصر وچ کٹھے تھی گے کل ستر چٹے ہن۔

حضرت یعقوب داکنبہ سمیت مصر پہنچنا

حضرت یعقوب اپنے اہل گھر کو اپنے پتر ہودہ کوں حضرت یوسف دو بھیجا۔ تاں جو جشن دے علاقے دے رستے دا پتا کر آوے۔ ایں طرح آخر جشن وچ پہنچ گے۔ حضرت یوسف وی انہیں گوں ملن واسطے اپنی پگھی تے چڑھ کے اڈاہیں آگے۔ جیرھے ویلے والد گوں ملتے تاں انہیں گوں گھٹ کے گلگڑی پاتونے اتے ڈھیر ساری دیر تئیں روندے رہ گے۔ ول حضرت یعقوب انہیں گوں آکھیا: ”میں تیکوں زندہ ڈیکھ گھدے۔ ہن میکوں موت دی کوئی پرواہ کینی۔“ حضرت یوسف اپنے بھراویں اتے باقی خاندان گوں آکھیا: ”میں بادشاہ گوں ونج ڈسینداں جو میڈا والد، بھرا اتے باقی خاندان کنعان دے نلک گوں آگے۔ جو کجھ انہیں دے کوہ باسب کجھ نال گھن آئے ہن۔ بھیداں پکریاں اتے گویں ڈاند وی انہیں دے نال ہن کیوں جو او چرواہے ہن۔ جڈاں بادشاہ تہا گوں سڈوا کے پچھے جو تئیں کیا کم کریندے ہوئے؟ تاں تئیں جواب وچ اکھا ہے جو ”تہاڈے ایہ خادم اپنے پٹو ڈاڈے وانگوں چھوٹیں لاکٹوں اچ تئیں ڈنگر ڈھور چریندے رہ گے ہن۔ ایویں آکھسو تاں او تہا گوں اتھائیں جو جشن دے علاقے وچ رہن ڈیسی۔ ایندی وجہ ایہ ہے جو مصری لوک چرواہتیں گوں کراہت کریندن۔“

بس حضرت یوسف بادشاہ دے کوہ گے اتے او گوں ڈسیونے: ”میڈا والد، میڈے بھرا، انہیں دیاں بھیداں پکریاں، گویں ڈاند اتے بیا وی جیرھا کجھ انہیں دے کوہ باسب کجھ نال گھن کے کنعان دے نلک گوں آگے ہن اتے ہن جو جشن دے علاقے وچ ہن۔“ ول بھراویں وچوں پنچ گوں آن کے بادشاہ دی خدمت وچ پیش کیتونے۔ بادشاہ انہیں گوں پچھیا: ”تئیں کیا کم کریندے ہوئے؟“ انہیں جواب ڈتا: ”تہاڈے ایہ خادم اپنے پٹو ڈاڈے وانگوں چرواہے ہن۔“ اتے ایہ وی آکھونے جو ”اساں ایں نلک وچ کجھ عرصہ گزارن واسطے آئے ہیں کیوں جو کنعان دے نلک وچ ڈاڈھا سخت کال ہے۔ اتھاں تہاڈے انہیں غلامیں دے ڈنگر ڈھوریں دی چراند واسطے گھاہ کینی رہ گیا۔ ہیں خاطر مہربانی فرما کے اپنے انہیں غلامیں گوں جو جشن دے علاقے وچ رہن دی اجازت عطا فرماؤ۔“ ایہ سُن کے بادشاہ حضرت یوسف گوں آکھیا: ”میڈا والد اتے تہاڈے بھرا تہاڈے کوہ آگے ہن۔ ایہ مصر داکنبہ سارا تہاڈے سامنے ہے۔ توں انہیں گوں

سارنیں کئوں چنگلی جاہ تے آباد کر یعنی جوشن دے علاقے وچ ای انہیں کوں رہن ڈے۔ انہیں وچوں جیرھے قابل آدمی تیکوں نظر آون انہیں کوں میڈے ڈنگر ڈھوریں دی سنبھال تے کھڑا ڈے۔“ ول حضرت یوسف اپنے والد کوں بادشاہ دی خدمت وچ اندر گھن آئے۔ حضرت یعقوب بادشاہ دے نال دُعا سلام کیتی۔ بادشاہ انہیں کئوں پچھیا: ”تیدی عمر کتنی ہے؟“ انہیں جواب ڈتا: ”میڈی زندگی دے سفر دے ڈینہہ ہک سوتربہہ سال تھیندن۔ میڈی زندگی دے ڈینہہ ڈکھیں وچ گزریے ہن۔ جتنے ڈینہہ میڈے پوڈا ڈے زندگی دے سفر وچ گزریے میڈی عمر اچا اتنی کینی تھی۔“ ول حضرت یعقوب بادشاہ کئوں اجازت گھدی اتے خیر و برکت دیاں دُعاتیں ڈیندیں ہوئیں باہر نکل آئے۔

حضرت یوسف اپنے والد اتے بھراویں کوں بادشاہ دے حکم دے مطابق ملک مصر دی سب کئوں چنگلی زمین یعنی جوشن دے علاقے دے شہر عمیس دے نزدیک آباد کیتا اتے ایہ زمین انہیں دے قبضے وچ ڈے ڈتوئے۔ اپنے والد، بھراویں اتے باقی سارے خاندان کوں انہیں دے ہالیں پچیں دے حساب نال خوراک وی ڈیندے رہ گے۔

کال دی سختی

کال اتنا زیادہ ودھ گیا جو پورے علاقے وچ کھاؤن واسطے کجھ نہ بچا۔ ایندی وجہ کئوں مصر اتے کنعان ڈہائیں نلکین دا ڈاڈھا برا حال تھی گیا۔ جیرھا اناج نلک مصر اتے نلک کنعان وچ وکیا ہا، اوندی ساری چاندی کٹھی کر کے حضرت یوسف شاہی خزانے وچ جمع کرا ڈتی۔ جڈاں مصر اتے کنعان دے لوکیں دے کولہ چاندی ختم تھی گئی تاں سارے مصری حضرت یوسف دے کولہ آ کے آکھن لگ پئے: ”ساکوں خوراک ڈیوے۔ تہاڈے ہوندیں ہوئیں تاں اتناں نلکھ کئوں نہ مزوں کیوں جو چاندی ساڈے کولہ ختم تھی گئی ہے۔“ حضرت یوسف آکھیا: ”جے چاندی تہاڈے کولہ ختم تھی گئی ہے تاں اپنے ڈنگر ڈھور گھن آؤ۔ میں تہا کوں انہیں دے بدلے خوراک ڈیساں۔“ بس لوک اناج گھن واسطے اپنے ڈنگر ڈھور گھن آئے اتے حضرت یوسف انہیں کوں گلہا، گھوڑیں، گویں ڈاند اتے بھیڈیں پکریں دے بدلے خوراک ڈیندے رہ گے۔ اوں سال لوکیں دے سارے ڈنگر ڈھور خوراک دے بدلے وچ آگے۔ ایویں او سال پورا تھی گیا۔ پے سال او

ولا انہیں دے کو لھ آگے اتے آکھن لگ پئے: ”آقا! اسناں ایہ گالھ نہیں لکیندے جو ساڈی ساری چاندی ختم تھی گئی ہے اتے ساڈے سارے ڈنگر ڈھور وی تہاڈے تھی گے ہن۔ ہن تہاڈے واسطے ساڈیاں زمیناں اتے اسناں آپ باقی رہ گے ہن۔ بیا کجھ وی نہیں بچا۔ بس اس کیوں تھیوے جو تہاڈے ہونڈیں ہوئیں اسناں بگھ کئوں مَر و نچوں اتے ساڈیاں زمیناں وی اُچر و نچن؟ تئناں ساکوں اتے ساڈیں زمینیں گوں خوراک دے بدلے مل گھن گھنو۔ ول اسناں اپنیں زمینیں سمیت بادشاہ دی غلامی وچ رہ ویسوں۔ ساکوں اناج ڈیووتاں جو مرن کئوں بچ و نچوں اتے ساکوں بادشاہ دے واسطے مل گھن گھنوتاں جو زمیناں ویران نہ تھیوں۔“

ہیں طریقے نال حضرت یوسف ملک مصر دی ساری زمین بادشاہ دے واسطے مل گھن گھدی کیوں جو مصریں وچوں ہر شخص کال کئوں تنگ تھی کے اپنی زمین وچ چھوڑی۔ اس طرح اتھو دی ساری زمین بادشاہ دی تھی گئی۔ یعنی ملک مصر دی چارے پاسے جے تئیں حد ہئی اوندے اندر ساری زمین لوکیں سمیت بادشاہ دی تھی گئی سوائے پجاریں دی زمین دے۔ پجاریں گوں اپنیاں زمیناں وچ دی ضرورت ای پیش نہ آئی کیوں جو انہیں گوں خود بادشاہ کئوں وظیفہ ملدا ہا۔ ہونڈے اُتے او گزران کریندے ہن۔ اس واسطے حضرت یوسف انہیں دیاں زمیناں نہ گھدیاں۔

حضرت یوسف لوکیں گوں اکھیا: ”ڈیکھو! اج میں تہا گوں اتے تہاڈیں زمینیں گوں بادشاہ دے واسطے مل گھن گھدے۔ ہن تئناں اتھاؤں بیج گھنو اتے زمین وچ و نچ رہاؤ۔ ہر فصل تے پنجواں حصہ بادشاہ گوں ڈیندے رہ و نچا ہے۔ باقی چار حصے، بیج واسطے، اپنی اتے اپنے ہالیں بچیں دی خوراک واسطے رکھ گھنا ہے۔“

او بولتے: ”تئناں ساڈی جان بچائی ہے۔ ساڈے اُتے تہاڈے کرم دی نگاہ رہ و نچے۔ اسناں بادشاہ دے غلام رہ ویسوں۔“ ہوں ویلے کئوں مصر دے سارے ملک واسطے ایہ قانون بن گیا جو ہر فصل تے پنجواں حصہ بادشاہ گوں ملدا رہے، پجاریں دی زمین دے سوا کیوں جو او بادشاہ دی نہ ہئی۔

بنی اسرائیل ملک مصر دے علاقے جوشن وچ رہندے رہ گے۔ اتھائیں انہیں اپنیاں جائیداداں بٹا گھدیاں اتے ودھ پھل کے بہوں زیادہ تھی گے۔ حضرت یعقوب مصر دے ملک وچ ستارہاں سال زندہ رہ گے۔ اس طرح انہیں دی کل عمر ہک سو سنتالیہہ سال تھئی۔ جڈاں انہیں دی وفات دا ویلا نزدیک آتا ہا

حضرت یوسفؑ کو اپنے کولھ سڈوا کے آکھیونے: ”جے تیڈی نگاہ وچ میڈی قدر ہے تاں اچ میڈے نال پکا وعدہ کر جو توں میگوں مصر وچ دفن نہ کریسیں، بلکہ جدّاں میں مرو نچاں تاں توں میگوں مصر وچوں چا کے اُتھائیں ونج دفن کریسیں جتھاں میڈے ودے دفن تھے پئے ہن۔“ حضرت یوسفؑ ہولے: ”جیویں تئساں آکھئے میں اوویں کریساں۔“ حضرت یعقوبؑ آکھیا: ”میڈے سامنے قسم چا!“ تاں انہیں اُتھائیں قسم چاتی۔ ول حضرت یعقوبؑ اپنے عصادے سرے تے مٹھائیک کے سجدہ شکر ادا کیتا۔

مُنسی اتے اِفرائیم گوں دُعا ڈیوٹ

کجھ ڈہاڑئیں دے بعد حضرت یوسفؑ گوں کہیں آن ڈسایا جو ”تہاڈا والد بیمار ہے۔“ تاں او اپنے ڈہائیں پتریں مُنسی اتے اِفرائیم گوں نال گھن کے والد گوں ملن واسطے گے۔ حضرت یعقوبؑ گوں ڈسایا گیا جو ”یوسفؑ تہاڈے کولھ انداپئے،“ تاں او اپنے آپ گوں سنبھال کے پلنگ تے اُٹھی پیٹھے۔ حضرت یوسفؑ آ گے۔ حضرت یعقوبؑ انہیں گوں آکھیا: ”قادر مُطلق کنعان دے ملک وچ لوز دے مقام تے ڈکھالی ڈے کے میگوں ایہ برکت ڈٹی ہئی جو میں تیکوں بہوں زیادہ آل اولاد ڈیساں۔ اتنی جو انہیں دے کئی قبیلے بن ویسین۔ تیڈے بعد میں ایہ زمین تیڈی آل اولاد گوں ہمیشہ واسطے ڈے ڈیساں۔“ ول حضرت یعقوبؑ آکھیا: ”تیڈے ڈوہیں پتر اِفرائیم اتے مُنسی جیرھے اُتھاں مصر دے ملک وچ میڈے آون کئوں پہلے پیدا تھے ہن، انہیں گوں میں اپنے پتر پیا بیٹنداں۔ اگوں تے ایہ روبن اتے شمعون وانگوں میڈے ہوسن۔ انہیں دے بعد تیڈے جیرھے ہال پیدا تھیسین او تیڈے ہوسن۔ پر او وراثت دے معاملے وچ اپنے انھائیں بھراویں دے ناویں لکھئے پڑھئے ویسین۔ میں ایہ ایں واسطے پیا کرینداں کیوں جو جدّاں میں فدّان میں ارام کئوں اندا پیا ہم، اچاں اِفرات کئوں تھوڑا جہاں دُور ودے ہاسے تاں افسوس دی گالھ ہے جو اُتھائیں کنعان دے ملک وچ راجیلہ تیڈی ماء رستے وچ ای مرگئی۔ بس میں اوگوں اُتھائیں اِفرات یعنی بیت لحم دے رستے نال دفن کر ڈتا ہا۔“ ول جیرھے ویلے حضرت یوسفؑ دے پتریں گوں حضرت یعقوبؑ ڈٹھا تاں پچھوئے: ”ایہ کیئندے چھوہر ہن؟“ حضرت یوسفؑ جواب ڈتا: ”ایہ میڈے پتر ہن۔ ایہ میگوں رب العزّت اُتھائیں مصر وچ ڈٹن۔“ تاں انہیں آکھیا: ”انہیں گوں میڈے کولھ گھن آ۔ میں انہیں گوں خیر دی دُعا ڈینداں۔“

بُڈھیے دی وجہ کنوں حضرت یعقوب دین اکھیں تے اتنی دھند آگئی ہئی جو او چنگی طرح نال سُناں نہ سگدے ہن۔ حضرت یوسف چھوہریں کون انہیں دے کولھ گھن آئے۔ حضرت یعقوب گلکڑی پا کے چھوہریں کون چُمتیا۔ ول حضرت یوسف کون آکھیونے: ”میکوں تاں تیڈا مونہہ بچھن دی وی امید کینا ہئی، پر ڈیکھ! رَبُّ الْعَزَّتِ میکوں تیڈی اولاد وی ڈکھا چھوڑی ہے۔“ حضرت یوسف چھوہریں کون انہیں دین گوڈنیں وچوں ہٹایا اتے آپ انہیں دے اہوں زمین تیں جھکے۔ ول اپنے چھوٹے پتر افرانیم کون سچے ہتھ نال والد دے کھپے پاسے اتے وڈے پتر ننسی کون کھپے ہتھ نال والد دے سچے پاسے انہیں دے نال گھن آئے۔ پر حضرت یعقوب سچا ہتھ موڑ کے چھوٹے دے سرتے رکھ ڈٹا اتے کھپا ہتھ موڑ کے وڈے دے سر تے یعنی ہتھ تبدیل کر کے رکھے۔ ول انہیں کون دُعا ڈیوں لگ پئے:

”رَبُّ الْعَزَّتِ جِئِدِي قُرْبَتِ وِج

میڈا والد اسحاق اتے میڈا ڈاڈا ابراہیم رہ گے،

جیں ساری عمر اراج ڈینہہ تیں

میڈی رکھوالی کیتی ہے،

جیں میکوں ہر مُصِیْبَتِ کُنوں بچائے،

انہیں چھوہریں کون برکت عطا فرماوے۔

شالا میڈا اتے میڈے پوڈا ڈے

اسحاق اتے ابراہیم داناں

انہیں دے وسیلے قائم رہے۔

شالا ایہ زمین تے ودھن پھلن

اتے زیادہ کُنوں زیادہ تھی و نچن۔“

جیرھے ویلے حضرت یوسف ایہ ڈٹھا جو انہیں دے والد اپنا سچا ہتھ افرانیم دے سرتے رکھی پیٹھے ہن تاں انہیں کون چنگاں نہ لگا۔ انہیں اپنے والد دا ہتھ پکڑیا تاں جو افرانیم دے سر اٹوں چا کے ننسی دے سر

تے رکھ ڈیون۔ ایندے نال ای حضرت یوسف آکھیا: ”ایہ ہتھ ابا سنیں! اپٹا سچا ہتھ اوپے دے سرتے رکھو کیوں جو وڈا اوہو ہے۔“ حضرت یعقوب آکھیا: ”میں جاڈاں میڈا پتر! میں چنگی طرح جاڈاں۔ وڈا وی بزرگ تھسی اتے ایندی آل اولاد وی ہوں تھسی۔ پر ایندا ایہ چھوٹا بھرا ایں کٹوں وی وڈا بزرگ تھسی اتے چھوٹے دی آل اولاد کٹوں ہوں قیلے بٹ ویسن۔“ دُعا ڈیندے ویلے انہیں ایہ تئیں آکھیا: ”انہیں کون اتنی برکتاں ملیسن جو بنی اسرائیل دُعا ڈیندے ویلے صرف اتنا آکھ ڈیسن: رَبُّ الْعِزَّتِ تیکوں افرائیم اتے منشی وانگوں اقبال مند کرے۔“ ایں طرح انہیں افرائیم کون منشی تے فوقیت ڈتی۔

ایندے بعد حضرت یعقوب حضرت یوسف کون آکھیا: ”ڈیکھ! میں ہن مرٹ والا ہاں۔ پر رَبُّ الْعِزَّتِ تھہاڈے نال ہوسی پیا اتے تھاکوں تھہاڈے پٹو ڈاڈے دے نلک وچ ولاگھن ویسی۔ میں تیکوں تیڈے بھراویں کٹوں ہک زیادہ حصے دے طور تے اوزین وی ڈیندا پیاں جیرھی میں اپنی تلوار اتے اپنی کمان دے زور تے اموریں کٹوں کھسی ہئی۔“

حضرت یعقوب دیاں آخری ڳالھیں

حضرت یعقوب (جنہیں دا لقب ”اسرائیل“ ہے) اپنے پتریں کون ایہ آکھ کے سڈوایا جو ”تساں سارے کٹھے تھی و نچوتاں جو میں تھاکوں ڈساواں جو آون و اللہیں ڈہاڑیں وچ تھہاڈی کیویں گزرسی۔ میڈے پتر و کٹھے تھی کے سٹو۔

روبن! توں میڈا وڈا پتر ہئیں،

میڈی قوت اتے شہ زوری دا پہلا ثمر،

وڈی عزت اتے وڈی طاقت والا۔

ایہ ساریاں ڳالھیں تاں ٹھیک ہن،

پر ہئیں توں بے اعتبارا۔

ایں واسطے میڈے مرٹ دے بعد توں میڈا جانشین بٹ دا حقدار نہ ہوسیں کیوں جو میں اپنی مرائی ماء نال مونہہ کالا کیتے۔

شمعون اتے لیوی! تُسناں ڈُوہیں سِکے بھرا ہِکو جہیں ہوئے۔
 تہاڈیاں تلواریں ظلم دے ہتھیار ہن۔
 میں تہاڈی صلاح تے نہ تُرساں،
 میں تہاڈی ٹولی وچ نہ شامل تھيساں
 کیوں جو اپنے غصے وچ تُسناں انسانیں کوں مار گھتیا
 اتے اپنی شرارت وچ ڈانڈیں دیاں چُجاں کپ گھتیاں۔
 لعنت ہے تہاڈے غصے تے! کیوں جو ڈاڈھا تیز ہا
 اتے تہاڈی کاوڑ تے! کیوں جو ڈاڈھی سخت ہئی۔
 تہاڈی آلاؤاد بنی اسرائیل وچ کھنڈ پَند ویسی۔
 یہودہ! تیڈے بھرا تیڈی تعریف کریسن۔
 تیڈے ہتھ تیڈے دشمن دی گردن تے ہو سن۔
 تیڈے پتو دے پتر تیڈے اگوں سر جھکیسن۔
 یہودہ! توں ہنیں شیر دا پتھ۔
 میڈا پترا! توں شکار کر کے تُرپوندا ہنیں۔
 شیر دے وانگوں تاڑ وچ بیٹھیں۔
 شیرنی وانگوں لیٹیا پئیں۔
 تیکوں کون ہتھ لاسگدے؟
 بادشاہی تیڈے کولھ رہ ویسی۔
 پیڑھی تیڈی شاہی پتی کریسی۔
 ڈُو جھیاں قوماں تیڈی تابعداری کریسن
 اتے تیکوں خراج ڈیسن۔

انگوریں دینیں و لھیں وچ اپنا گڈھا پچھڑیسیں۔
 آبا نگور وچ اپنے کپڑے دھوویسیں۔
 تیڈیاں اکھیں انگوری شراب کٹوں زیادہ رتیاں
 اتے ڈنڈ کھیر کٹوں زیادہ چٹے رہ ویسیں۔
 زبلون! توں سمندر دے کنارے آباد تھیسیں
 اتے بحری جہازیں واسطے بندرگاہ وانگولوں ہوسیں۔
 تیڈی سرحد صیدون تئیں ہوسی۔
 اشکار! توں نوجوان گڈھا وانگولوں سخت جان ہئیں
 اتے آتھر پورنیں دی آدھی وچ لیٹیا پئیں۔
 توں ہک چنگی ارام دی جاہ
 اتے دل پسند زمین ڈیکھ کے
 بارچاؤن واسطے اپنا موندھا نویسیں
 اتے ونگار وچ کم کرن پئے ویسیں۔
 دان! توں بنی اسرائیل دے قبیلنیں وچوں کہیں ہک دے وانگولوں
 اپنے لوکیں دا انصاف کریسیں۔
 توں اڈے ننگ وانگولوں بٹسیں
 جیرھا ڈنگ مارن واسطے رستہ تل بہندے
 اتے گھوڑے دی خچ تے ابجا ڈنگ مریندے
 جو اوندسا سوار چو کے پچھوتے وچ پوندے اتے اہدے جو
 'اللہ سائیاں! میں تیڈو پیا ڈہداں
 ایجے ویلے توں ای میکوں بچا سگدیں!'

جادا! تیڈے اُتے ہک فوج حملہ کریسی،
 پر تُوں پچھو ول کے ہوندے اُتے چھاپا مار ڈیسیں۔
 آشر! تیڈی زمین دی پیداوار ہوں ودھیا ہوسی۔
 اوندیاں مزیدار شنیں بادشاہیں دے لائق دیاں ہوسن۔
 نفتالی! تُوں ہک چھٹے ہوئے ہرٹ وانگلوں ہنیں۔
 تیڈے پچے ڈاڈھے سوہٹے ہوسن۔
 یوسف! تُوں ہنیں اُون گڈیا وانگلوں سخت جان
 جیرھا چشمے دے نال پوڑی دار پہاڑی تے چڑھیا کھڑا ہووے۔
 تیر انداز تیریں نال تیکوں، ہوں چھڑیندن،
 ہوں مریندن اتے، ہوں ستیندن۔
 پر تیڈی کمان مضبوط رہسی۔
 تیڈے ہتھ اتے ہاہیں
 قادر مطلق کٹوں قوت پیسن،
 ہوں رکھوالے کٹوں جیرھا بنی اسرائیل دی بنیاد ہے۔
 رب دی طرفوں تیڈی مدد تھیندی رہ ویسی،
 قادر مطلق دی طرفوں تیکوں برکتاں بلدیاں رہ ویسن،
 اسمان دی اُچائی دیاں اتے زمین دی جھکائی دیاں،
 آلاولاد اتے ڈنگر ڈھوریں دیاں یعنی ہر قسم دیاں ساریاں برکتاں۔
 تُوں اپنے بھراویں داسردار ہنیں۔
 میڈے پوڈاڈے کٹوں ودھ کے میڈیاں خیر دیاں دعائیں
 تیڈے سرتے، بلکہ تیڈے سردی چوٹی تے

ایویں قائم رہ ویسین جیویں قدیم پہاڑیں تے انہیں دیاں چوٹیاں قائم رہندیں۔

بنیائیں! توں چیرن پاڑن والا نہر ہنیں

سورے شکار کھاؤسیں

اتے شام کوں لٹ دا مال وڈیسیں۔“

بنی اسرائیل دے بارہاں قبیلے حضرت یعقوب دے انہائیں بارہاں پتریں کئوں بنے اتے ایہے ہن او
گالھیں جیرہیاں حضرت یعقوب اپنے پتریں کوں دعا ڈیندے ویلے ڈسایاں۔ انہیں ہر ہک پتر کوں مناسب
دعا ڈتی۔

حضرت یعقوب دا وصیت کرن

ایندے بعد حضرت یعقوب اپنے پتریں کوں تاکید کر کے آکھیا: ”ہن میں ایں دنیا کئوں و نچن والا ہاں۔
جیرھے ویلے میں مرو نچاں تاں میڈے پٹو ڈاڈے دے کولھ میگوں ہوں غار وچ دفن کر اہے جیرھی عفرون
حتی والی زمین وچ ہے یعنی ہوں غار وچ دفن کر اہے جیرھی کنعان دے نلک وچ ممدے سامنے مکفیلہ دی
زمین دے پنے تے ہے۔ ایہ غار تہاڈے پر ڈاڈے ابراہیم زمین سمیت عفرون حتی کئوں مل گھدی ہئی تاں
جو قبرستان واسطے اوندی اپنی ملکیت ہووے۔ اٹھائیں تہاڈے پر ڈاڈے ابراہیم اتے تہاڈی پر ڈاڈی سارہ
کوں دفن کیتا گیا۔ اٹھائیں تہاڈے ڈاڈے اسحاق اتے تہاڈی ڈاڈی رفقہ کوں دفن کیتا گیا اتے اٹھائیں میں
تہاڈی ماء لیاہ کوں وی دفنایا۔“ جیرھے ویلے حضرت یعقوب اپنے پتریں کوں وصیت کر گھدی تاں انہیں
اپنے ہتھ پیر بسترے تے سدھے چاکیتے اتے جند ڈے ڈتوںے۔ ایں طرح انہیں سکون نال انتقال فرمایا۔

حضرت یعقوب دا دفن تھیون

حضرت یوسف اپنے والد دی لاش کوں چمبڑ کے روندے رہ گے اتے انہیں دا مونہہ چمدے رہ گے۔
جیرھے سرکاری ملازم لاش وچ خوشبوئیں بھر کے اوکوں صدیں تئیں محفوظ کر ڈیندے ہن انہیں کوں
حضرت یوسف حکم ڈتا: ”میڈے والد دی لاش وچ وی خوشبوئیں بھرو!“ ایں کم وچ پورے چالیہہ ڈیہہ لگ

گے کیوں جو خوشبوئیں بھرٹن وچ اتنے ای ڈینہہ لگدے ہن۔ حضرت یعقوب دے غم وچ مصر میں ستر ڈینہہ تئیں سوگ منایا۔ جڈاں سوگ دے ڈینہہ پورے تھی گے تاں بادشاہ دے وزیریں مشیریں گوں حضرت یوسف آکھیا: ”جے تہاڈے کرم دی نگاہ میڈے اُتے ہے تاں مہربانی کر کے ایہ گالھ بادشاہ دے کن وچ سٹو جو میڈے والد میکوں قسم چوا کے آکھیا ہا: ”میں مرٹن والا ہاں۔ بس میکوں ہوں قبر وچ دفن کریں جیر ہی میں کنعان دے ملک وچ اپنے واسطے کھٹوائی ہے۔“ ہیں واسطے میکوں ذرا اجارت ڈیوے جو میں اپنے والد گوں اٹھائیں ونج کے دفن کر آواں۔“ بادشاہ جیرھے ویلے ایہ گالھ سٹی تاں حضرت یوسف گوں سڈوا کے آکھیس: ”ونج! اپنے والد گوں دفن کر آ، جیویں اوں تیکوں قسم چوائی ہئی۔“ تاں حضرت یوسف اپنے والد دی میت گوں دفن کرن واسطے روانہ تھے۔ بادشاہ دے گھر دے معزز لوک، اوندے سارے درباری، ملک مصر دے سارے وڈے وڈے لوک، حضرت یوسف دا سارا خاندان یعنی انہیں دے بھرا اتے باقی سارے وی نال گے۔ پر او ہال پچے، بھیڈاں بکریاں اتے بگوس ڈاند جوشن دے علاقے وچ چھوڑ گے۔ بگھنیں والے، گھوڑے سوار اتے باقی سارے وی کٹھے تھی ٹریے۔ ایس طرح ہک وڈا سارا جلوس حضرت یوسف دے نال روانہ تھی پیا۔

ایہ سارے جیرھے ویلے اطاد دے علاقے وچ ہک گاہ گہاؤن والے پڑتے پہنچے تاں اٹھاں وڈی دردناک اوز نال وین کیتونے۔ حضرت یوسف اٹھائیں اپنے والد دے غم وچ ست ڈیہاڑے وڈے زور دا ماتم گرایا۔ ملک کنعان دے رہن والے لوکیں جیرھے ویلے ایہ ماتم ڈٹھا تاں آکھن لگ پئے: ”مصر میں دا ایہ ماتم وڈا دردناک ہے۔“ ہیں وجہ کئوں دریائے اردن دے نزدیک دی اوں جاہ داناں ”مصر میں دا ماتم گدہ“ پک گیا۔

بس حضرت یعقوب دے پتریں اوویں کیتا جیویں انہیں دے والد وصیت کیتی ہئی یعنی پتر انہیں دی میت گوں کنعان دے ملک وچ چا گے اتے ممر دے مقام دے سامنے مکفیلہ دی زمین والے غار وچ دفن ونج کیتونے۔ ایہ غار اتے ایندے نال والی زمین حضرت ابراہیم عفرون حتی کئوں قبرستان واسطے مل گھدی ہئی۔ حضرت یوسف والد دی میت گوں دفن کرن دے بعد اپنے بھراویں اتے انہیں سارے لوکیں

دے نال جیرھے انہیں دے نال گے ہن، ولا مصر وچ واپس آگے۔

حضرت یوسف دا بھراویں دے اندیشے دُور کرن

ایندے بعد حضرت یوسف دے بھرا سوچن لگ پئے: ”ابا سنیں تاں مر گے۔ یوسف ہن ساکوں تنگ کریسی اتے جیرھی بدی اتناں اوندے نال کیتی ہئی اوند ا پورا پورا بدلہ گھنسی۔“ ہیں خاطر انہیں حضرت یوسف دو این طرح اکھوا بھیجیا: ”ابے سنیں مرن کئوں پہلے ایہ وصیت کیتی ہئی: ’میڈی طرفوں یوسف کوں اکھاہے: ’تیڈے بھراویں تیڈے نال جیرھی بدی کیتی ہئی، انہیں دی او خطا او قصور معاف کر ڈے۔““ اتے اپنی طرفوں وی آکھیونے: ”اتناں وی تیڈی منت پئے کریندے ہن جو اوں خدا دے بندیں دے قصور معاف کر ڈے جیکوں ساڈا والد وی میندا ہا۔“ حضرت یوسف کوں جیرھے ویلے ایہ ڳالھیں سنایاں گیاں تاں انہیں رو ڈتا۔ ول بھرا خود وی آگے اتے انہیں دے اگوں سر دے بھرٹے ڈھہہ کے آکھن لگ پئے: ”اتناں ساری جاتی تیڈی غلامی کریندے رہ ویسوں۔“ حضرت یوسف بھراویں کوں آکھیا: ”ڈرو نہ! میں خدا تاں نہیں! بے شک تناں اپنی طرفوں میڈے نال بُرائی کیتی ہئی، پر رب العزت ہو کوں بھلائی وچ تبدیل کر چھوٹیا تاں جو بہوں سارے لوک مرن کئوں بچ و نچن جیویں تناں اچ تیں ڈہدے پئے ہوئے۔ فکر نہ کرو۔ میں ہن وی تہاڈی اتے تہاڈے پال بچیں دی سنبھال لہندا رہ ویساں۔“ این طرح نرمی اتے مہربانی نال ڳالھیں کر کے بھراویں کوں ترسلا ڈتوئے۔

حضرت یوسف دا وفات پاؤن

حضرت یوسف اپنے والد دے سارے کنبے سمیت مصر وچ رہ گے۔ انہیں دی عمر یک سو ڈاھ سال دی تھئی۔ انہیں اپنے چھوٹے پتر افرائیم دے پوترے پتر پوترے وی ڈٹھے اتے وڈے پتر مئسی دے پتر مکیر دے پال وی انہیں دی جھولی وچ پلے۔ ہک ڈینہہ انہیں اپنے بھراویں کوں آکھیا: ”میں ہن مرن والا ہاں، پر رب العزت تہا کوں و سریسی کینا۔ او تہا کوں ضرور این نلک وچوں کڈھ کے ہوں نلک وچ پہنچسی جیندے ڈیون ڈا اوں پر ڈاڈے ابراہیم، ڈاڈے اسحاق اتے ابے سنیں نال عہد کیتا ہا۔“ ول بھراویں کئوں قسم چوا کے

وعدہ گھدو نے جو ”جڈاں رَبُّ العِزَّتْ شہا کوں اُوں ملک دو گھن ونجے تاں تُساں اُتھوں میڈی لاش ضرور نال چاتی ونچا ہے۔“ ایں طرح حضرت یوسفؑ پک سو ڈاہ سال دی عُمر وچ انتقال فرمایا۔ انہیں دی لاش وچ صدین تئیں محفوظ رکھن والیاں خوشبوئیں بھریاں گیاں اتے تابوت وچ پا کے مصر وچ ای رکھ ڈتا گیا۔